

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה: תלישא-גדולה = חלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות

1.1 ויקרא שמיני ט,א

ויקרא שמיני ט,א:

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה – פשטא מונח זקף-קטן מונח זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש, בנין אב, דבר החוזר וקורה,

(א) בפסוק (ט,א) פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים רמז כעין היקש ללמוד מעבודת כהן גדול ביום שמיני של ימי המילואים (ט,ח) אל עבודת כהן גדול ביום הכפורים.

(ב) דבר החוזר וקורה התחדשות ללימוד התורה בכל דור וע"י כל אחד מישראל, כפי' **בית ישראל ויקרא שמיני שנת התש"כ**, ד"ה משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע כו'. איתא לא היה צריך התורה להתחיל אלא מהחודש הזה כו', איתא הוה אמנא גם כן אמנת. התחדשות ללימוד התורה, מזכיר התנא שמשא קבל תורה ונמסר לכל הדורות, ולכל אחד מישראל בכל הדורות יש חלק בתורה. והרמז בפ' **קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל** לרמז על זה וכו'.

ויקרא שמיני ט,ב:

וַיֹּאמֶר אֶל-אַהֲרֹן קַח-לָךְ עֵגֶל בֶּן-בָּקָר לְחֹטְאֵת וְאַיִל לְעֹלֹת הַמִּימֹם וְהַקָּרֵב לִפְנֵי ה':

וַיֹּאמֶר אֶל-אַהֲרֹן – מונח רביע

קַח-לָךְ ... תלישא גדולה, בתפקיד עקירת עבירה – כפרה מהקב"ה על ערעור גדול שארע במעשה העגל. **רש"י** להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה. **שפת"ח** שמכפר על עצמו.

ויקרא שמיני ט,ח:

וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחֵט אֶת-עֵגֶל הַחֹטְאֵת אֲשֶׁר-לָו: עבודת כ"ג ביום שמיני של ימי המילואים.

בבלי יומא ג,ב עבודת כ"ג ביוה"כ נלמדת מעבודת יום שמיני של ימי המילואים רבינא אמר דנין עבודה בכ"ג מעבודה בכ"ג, לכן בשמיני למילואים היה רק אהרן משמש. אמנם הפסוק מדבר בשחיטת עגל החטאת ע"י כ"ג אבל משנה יומא מבטאה זאת לגבי שחיטת התמיד ושאר שחיתות יוה"כ.

וַיִּשְׁחֵט – תביר, מחלק את השחיטה בין כ"ג וכהן אחר, רומז לנאמר ב-**בבלי יומא לא,ב משנה** הביאו לו את התמיד קירצו ומירק אחר שחיטה על ידו קבל את הדם וגו' **רש"י** ומירק אחר. וגמר כהן אחר שחיטה לפי שאין קבלת הדם כשירה אלא בכ"ג וצריך למחר ולקבל.

מקדש דוד – קדשים סימן ז אות א ד' עבודות המתיר ... ואם שוחט מקבל הרי ודאי אינו מקבל כל דם הנפש דאי אפשר לו לקבל עד שיגמור שחיטתו וכדאמרין ב-**יומא לא,ב** הביאו לו התמיד קרצו ומירק אחר שחיטה על ידו לפי שצריך לקבל הדם ומוכח דאי אפשר לשחוט ולקבל כאחת.

מיהו אפשר לומר דלעולם אפשר לשחוט ולקבל כאחת דיכול לשחוט בשמאלו ולקבל בימינו, מיהו התם ביוה"כ כיון דהשחיטה צריכה להיות בכ"ג וא"כ עבודה היא וצריכה ימין וכיון דקבלה ג"כ צריכה ימין לא יכול לשחוט ולקבל כאחת, אבל בשאר קדשים דשחיטה לאו עבודה היא וכשרה בור יכול לשחוט בשמאל ולקבל בימין.

ויקרא אח"ט,ז,יא:

וַהֲקָרִיב אַהֲרֹן אֶת-פֶּר הַחֹטְאֵת אֲשֶׁר-לָו וְכַפֵּר בְּעֹרֹו וּבְעֹד בֵּיתֹו וְשָׁחֵט אֶת-פֶּר הַחֹטְאֵת אֲשֶׁר-לָו: וְשָׁחֵט – תביר, מחלק את השחיטה בין כ"ג וכהן אחר, ראה **ויקרא שמיני ט,ח** ו**וַיִּשְׁחֵט** – תביר

ויקרא שמיני ט,כב – כג:

(**ז,ט**) **וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת-יָדָו** (כתיב) **וַיְהִי** (קרי) **אֶל-הָעֵם וַיִּבְרַכֵּם וַיִּגְדַּר מַעֲשֵׂת הַחֹטְאֵת וְהַעֲלָה וְהַשְּׁלָמִים:** (**ז,ט**) **וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אַהֲל מוֹעֵד וַיִּצְאֻ וַיִּבְרְכוּ אֶת-הָעָם וַיִּרְא כְבוֹד-ה' אֶל-כָּל-הָעָם:**

ע"פ **רש"י** ... הריני דן ירידה (**וַיִּגְדַּר**) וביאה (**וַיָּבֵא**) טעונות ברכה (ט) – היות ובסיום שתי הפעולות יש ברכה, לכן נלמד היקש מאחת לשנייה לתכלית שתי הפעולות), מה ירידה מעין עבודה, אף ביאה מעין עבודה, הא למדת למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטורת.

דבר אחר כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל ... מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל.

שפת"ח ותורה שלמה מביא גרסת ת"כ וגם ירושלמי תענית כי פסוק **ז,ט** מקרא מסורס וקדמה ירידה מן העבודה במזבח ואחריה ברכת כהנים לעם. לכן **וישא** – קדמא ירמז כי רישא הפסוק כתוב קודם לשעת קרותו אחרי **וַיִּגְדַּר מַעֲשֵׂת הַחֹטְאֵת וְהַעֲלָה וְהַשְּׁלָמִים: וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן יָדָו** (כתיב) **וַיְהִי** (קרי) **אֶל-הָעָם וַיִּבְרַכֵּם**.

פסוק (**ז,ט**) **וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן** – קדמא מהפך פשטא, תבנית של כעין כתוב שחבירו שלפניו מלמד עליו, ב- (**ז,ט**) מדובר על עבודת כהנים, לכן גם ב- (**ז,ט**) מדובר בעבודת כהנים כפרש"י ללמד מ- (**ז,ט**) מה ירידה מעין עבודה, ל- (**ז,ט**) אף ביאה מעין עבודה, הא למדת למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטורת.

שני הפסוקים האלו המזכירים ברכת אהרן, והרישא של כל אחד מהם בתבנית טעמים דומה מאד לשני הפסוקים האחרונים של ברכת כהנים **במדבר נשא ו,כה – כו**.

במדבר נשא ו: פ [כב] **וַיִּגְדַּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:**

[כג] **דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: ס**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשאא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

[כר] יִבְרַכְךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ: ס
[כה] יָאֵר ה' וּפָנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנְדֶּךָ: ס
[כז] יֵשׂא ה' וּפָנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשְׂם לְךָ שְׁלוֹם: ס
[כח] וְשָׂמוּ אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָנִי אֲבָרְכֶם: ס

ע"פ מאור ושמש וזהו **וַיְבַרְכְךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ** וגו' פירוש, שירד (אהרן) ממדריגתו שהיה לו **בְּעֵשֶׂת** הקרבנות. תבנית דרגא תביר טפחא תומכת בירידת אהרן ממדריגתו הקודמת וגם תומכת בעליתו מחדש עם כלל ישראל כפי שכתב המאור ושמש כיון שראה משה שירד ממדריגתו – נכנס עמו וְלָמְדוּ שִׁיכּוֹל לְקַשֵּׁר אֶת יִשְׂרָאֵל לְשֵׁרָן, וזהו ללמדו על מעשה 'הקטורת'.

וַיְבַרְכְךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ – רביע **מַעֲשֵׂת הַחֲטָאֹת וְהַעֲלָה** – דרגא תביר טפחא **וְהַשְׁלֵמִים** – סלוק, הרביע מרמז על אפשרות שעשה ארבעה דברים, ע"פ ראב"ע תמיד של שחר שעדיין לא נשרף כי לא ירדה עדיין אש מהשמים, ע"פ מאור ושמש בשם רש"י שנכנס משה ללמד אהרן על מעשה הקטורת, דרגא תביר טפחא מרמז על קבוצת פרטים מצטרפים כאן עבודות אהרן בחנוכת המזבח והמשכן, סלוק מרמז על הגבלה בעבודות אהרן אפשר שלא שינה דבר ממה שנצטווה.

(ט,ג) **וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אַהֲל מוֹעֵד** – קדמא מהפך פשטא מונח זקא-קטן **וַיִּצְאֻ וַיִּבְרְכוּ אֶת-הָעָם** – מונח זקא-קטן במלה אחת טפחא אתנה, פעמיים זקא-קטן בין בני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה, להלן לשון ילקוט שמעוני ודומה לו בתורת כהנים **ילקוט שמעוני תורה פרשת שמיני רמז תקכ** ... על אותה שעה הוא אומר צאינה וראינה בנות ציון בנים המצויינים, במלך שלמה במלך שהשלום שלו, בעטרה שעטרה לו אמו זה אהל מועד שמצוייר בתכלת וארגמן ובתולעת שני ושש, אמר אין אמו אלא ישראל שנאמר ולאומי אלי האזינו, ביום חתונתו ביום ששרתה שכניה בבית, וביום שמחת לבו ביום שירדה אש חדשה מן השמים ולחכה על המזבח את העולה ואת החלבים, וגו'.

וַיִּצְאֻ – מונח זקא-קטן במלה אחת – כעין מידה ריבה וריבה את הכל, נאמר בדבר אחד וחל על הכל. **תורה שלמה (ז) תנ"י ברכה כז-ב (משלי כב,ט) וְיָבֵא וְיִבְרַכְךָ ה' וְיִשְׂם לְךָ שְׁלוֹם** אל תקרי יבורך אלא יברך, זה משה רבינו שענינו יפה בברכתו של ישראל וברכך ד' ברכות.הראשונה וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אותם (שמות לט,ג) **השניה וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אַהֲל מוֹעֵד וַיִּצְאֻ וַיִּבְרְכוּ אֶת-הָעָם (ויקרא שמיני ט,ג)**, השלישית ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם וגו' (דברים א,א) ויברך אתכם, הבריעית וזאת הברכה (דברים זח"ב ל,א) טט – **וַיִּצְאֻ** – מונח זקא-קטן במלה אחת – כעין מידה ריבה וריבה את הכל, נאמר בדבר אחד וחל על הכל, אפשר כי הלימוד הוא שלפני כל ברכה של משה ואולי כאן גם של אהרן הם נכנסו לאהל מועד ושרתה עליהם קדושה מיוחדת ואז **וַיִּבְרְכוּ**.

תורה שלמה (נט) טובים השנים (קהלת ד,ט) זה משה ואהרן, מן האחד זה לעצמו וזה לעצמו. אתה מוצא כשבא משה (טט) – **וַיָּבֵא מֹשֶׁה קַדְמָא**, קדם משה) וברך את ישראל לא שרתה שכניה על ישראל, וכשבאו שניהם וברכו את ישראל, מיד שרתה שכניה על ידיהם,הה"ד (ט,ג) **וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-אַהֲל מוֹעֵד וַיִּצְאֻ וַיִּבְרְכוּ אֶת-הָעָם**, בירכו את ישראל ואח"כ **וַיְבָרַךְ ה' אֶת-כָּל-יִשְׂרָאֵל: שרתה שכניה על ידיהם.**

וַיִּצְאֻ – מונח זקא-קטן במלה אחת – כעין מידה ריבה וריבה את הכל, היינו רק כאשר בירכו ביחד הביאו לשראת שכניה. **וַיִּבְרְכוּ** – טפחא,ללא מרכא לפניה, כעין רבוי לא מוגבל, **ספרא שמיני פרשה א** ... מה ברכה ברכך אמר להם תשרה השכינה במעשה ידיכם רבי מאיר אומר כך ברכך ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים והם אמרו לו ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידיו כוננהו,

וַיִּצְאֻ – מונח זקא-קטן במלה אחת – כעין מידה ריבה וריבה את הכל, נאמר בדבר אחד וחל על הכל. ע"פ **רבינו בחיי** הלימוד יהיה מהקטרת על מזבח הזהב בקדש ע"י משה ואהרן שאחרי הקטרתה נאמר **ויקרא שמיני ט,כג וַיִּצְאֻ וַיִּבְרְכוּ**, כי היתה שעת רצון. וע"פ מאמר **זוהר - מדרש הנעלם פ' וירא דף ק ע"א** שעת הרצון מתרבה לכל עשיית ואמירת מעשה הקרבנות והתקרובות ומוציאה מהקטרגים מלקטרג על המזכיר הקרבנות והתקרובות ומעבירה אותם להמליץ טוב על האומר.

ויקרא שמיני י,ד:
וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי עֲדִיאֵל בֶּן-אֶהֱרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קְרָבוּ שְׂאוּ אֶת-אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי-הַקֹּדֶשׁ אֶל-מַחוּץ לַמִּתְנָה:
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם – מונח רביע – לפחות ארבע אמירות: א' לקרוב ע"י חנינות, ב' גרייה, ג' נשיאה בכותונתם, ד' אל מחוץ למחנה **קְרָבוּ** – תלישא-גדולה גרשיים בתבה אחת, וקוראים קודם גרשיים ואח"כ תלשא, ולפי שהטעמי המלים הבאות אח"כ **שְׂאוּ אֶת-אֲחֵיכֶם** הם מהפך פשטא, אפשר כי מרמז ליוצא להקל ולא להחמיר, לבצע עקירת איסור מפני כבוד הקודש וכבוד הבריות. לכן הותרה הכנסה מיידית של כלי טמא או שעתידי להטמא לקדש (כלומר מעבר למחיצה שבד"כ אוסרת הכנסה כזאת) לשאת ממנו המתים. ע"פ **בעל הטורים** שלא קרבו אליהם אלא הטילו בהם חנית של ברזל וגררום והוציאו אותם לחוץ. חנית ברזל אם אינה כבר טמאה עתידה להיטמאות במגעיה במתים. ואם היא עשויה כחץ בעל שני חלקים, באחד מהם יש בית קבול ולכן במגע במת יטמא.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – מוציא פשטא; מרכא = מרדך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טרקהא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות

1.2 ויקרא שמיני ט,א

ויקרא שמיני ט,ב: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים קח־לְךָ עֵגֶל בֶּן־בָּקָר לְחֻטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרַב לְפָנַי ה':
ויקרא שמיני ט,ג, ד: [ג] וְאֵל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבַר לְאָמֶר קחוּ שְׂעִיר־עִזִּים לְחֻטָּאת וְעֵגֶל וְכִבֵּשׂ בְּנֵי־שִׁנְיָה תְּמִימִם לְעֹלָה:
[ד] וְשׂוֹר וְאַיִל לְשִׁלְמִים לְזֶבַח לְפָנַי ה' וּמִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן כִּי הַיּוֹם ה' נִרְאָה אֲלֵיכֶם:

ויקרא שמיני ט,ז: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קרב אל־הַמִּזְבֵּחַ וְעֲשֵׂה אֶת־חֻטָּאתְךָ וְאֶת־עֹלֹתְךָ וְכַפֵּר בַּעֲדָךְ וּבַעֲדַת הָעָם וְעֲשֵׂה אֶת־קָרְבַּן הָעָם וְכַפֵּר בְּעַדָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה':

וְעֲשֵׂה אֶת־חֻטָּאתְךָ – גרשיים פשטא, כעין יצא מכלל חטאת כהן משיח, כי מביא עגל בן-בקר בן שנתיים, לעומת הצווי הכללי על חטאת כהן משיח להביא פר בן-בקר, שהוא בן שלוש שנים ולא להביא איל לעולה, כנאמר ב-(**וי' 3,7**) **אִם הִפְתָּן הַמְּשִׁיחַ יַחְטָא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חֻטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פֶּר בֶּן־בָּקָר תָּמִים לְה' לְחֻטָּאת:**

ראב"ע (1) **וְכַפֵּר בַּעֲדָךְ וּבַעֲדַת הָעָם** - שהיא מצוה שתכפר על נפשך ועל כל הקהל; ובכפר חטאת תכפר בעדך, ואחר כן תעשה קרבן העם ותכפר בעדם; כי לא יוכל אדם לכפר על אחר, עד היותו טהור מכל אשר חטא.

ר' יוסף בכור שור (2) **וכפר בעדך**, ואחר כך **בעד העם** - שיבא זכאי ויכפר על החייב. **וְעֲשֵׂה אֶת־קָרְבַּן הָעָם** – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, כסוף פ' **ראב"ע** כי לא יוכל אדם לכפר על אחר, עד היותו טהור מכל אשר חטא. **ר' יוסף בכור שור** - שיבא זכאי ויכפר על החייב.

הסבר זה משתלב בתבנית הטעמים הרחבה יותר כדלהלן **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה** – קדמא ואולא ... **וְעֲשֵׂה אֶת־קָרְבַּן הָעָם** – גרשיים מהפך פשטא, תבנית של כעין קל וחומר, שבה הלמד אינו עולה בחומרתו על המלמד. אפשר שרוצה לומר שהעם ככלל יש בו רבים וצדקותם בד"כ לא מגיעה לצדקות אהרן הכהן, לכן לכאורה הכפרה עליהם הייתה צריכה להיות יותר מכפרת אהרן הכהן על עצמו, ובא הכתוב ללמד שאהרן מכפר על עצמו בעגל בן שנתיים לחטאת ואיל (שהוא כבש בן שנתיים) לעולה, ועל העם בשעיר בן שנה לחטאת וכבש בן שנה לעולה.

ויקרא שמיני ט,ח: וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחֹט אֶת־עֵגֶל חֻטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ: עבודת כ"ג ביום שמיני של ימי המילואים. **אֲשֶׁר־לוֹ:** – סלוק, מגביל, היינו כפי **ראב"ע** (ח) **אֲשֶׁר־לוֹ** - משלו היה; וכן פר יום הכפורים (ראה וי' ט,ו).

ויקרא שמיני י,א: וַיִּקְחוּ בְנֵי־אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֻטָּתוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהָ קֶטֶרֶת וַיִּקְרְבוּ לְפָנַי ה' אֵשׁ זֶרֶה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתֶם:

ויקחו בנני-אהרן - מונח תלישא-גדולה, בעלי בחינה נעלה, וגם תפקיד מחיצה, שנכנסו למחיצת הקודש בלי שנצטוו על כך, עקרו איסור מחיצה, **הח"ח על תו"כ** ? ... אף שמחשבתם היה לטובה, הדבור לא היה יפה ולכן השיב הקב"ה נראה מי קובר מי. ובפסוק ג ... **הוא אשר דבר ה' בקרובי אקדש** ... עכשיו נמצאו בניך גדולים ממני וממך שבהם הבית נתקדש וגו' **ויקחו בנני-אהרן** - מונח תלישא-גדולה, בתפקיד מחיצה ועקירת איסור, שנכנסו למחיצת הקודש בלי שנצטוו על כך, עקרו איסור מחיצת קודש

איש מחתתו – מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבע. מצאנו ב-**תורה שלמה [ד]** בר קפרא בשם ר' ירמיה בן אלעזר אמר בשביל ארבעה דברים מתו בני אהרן, על הקריבה, ועל ההקרבה, על אש זרה, ועל שלא נטלו עצה זה מזה וגו'

תורה שלמה תו"כ - שהורו הלכה ולא המתינו למשה רבם שידרוש להם ... **תורה שלמה [יג]** ... אלא ממה שמצוה את אהרן ואל"ל יין ושכר אל תשת, אנו יודעין מתוך כך שלא מתו אלא מפני היין. (אסתר רבה פ"ה,א)

תורה שלמה [יד] ... בשביל שהיו מבקשין שררה ורבנות מתו (**סנהדרין נב,א**) ויש עוד דרשה שלא נשאו נשים

אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתֶם: – דרגא מרכא-כפולה סלוק, נעשה מעשה אף-על-פי שלא היה ראוי.

רשב"ם (א - ג) **ויקחו בנני-אהרן נדב ואביהוא** - קודם שיצא האש מלפני י"י כבר לקחו איש מחתתו להקטיר קטורת לפנים על מזבח הזהב, שהרי קטורת של שחר קודמת לאיברים, ונתנו בהן אש זרה אשר לא צוה אותם משה ביום הזה, שאעפ"י שבשאר ימים כת' ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח, היום לא ציוה ולא רצה משה שיביאו אש של הדיוט, לפי שהיו מצפים לירידת אש גבוה, ולא טוב היום להביא אש זרה, כדי להתקדש שם שמים שידעו הכל כי אש בא מן השמים, כמו שאמר אליהו ואש לא תשימו, לפי שהיה רוצה לקדש שם שמים בירידת האש של מעלה:

לֹא – מרכא כפולה להורות על אש אשר לא הייתה ראויה ביום השמיני ולכן משה לא צוה להביא אש של הדיוט לפי שהיו מצפים לירידת אש גבוה.

אֲשֶׁר לֹא צִוָּה – דרגא מרכא כפולה טפחא, כעין קבוצת פרטים (נדב ואביהוא) הפועלת ביחד באופן לא ראוי.

שמעתי סברה המקשרת מעשה בשמיני ל- **בראשית תולדות נובה**, **ויבא לו יין** – מרכא כפולה לרמז כי היו שתויי יין ולא ראויים לעבוד באותה עת (מקור לא ידוע).

ויקרא שמיני י,ב: [ב] וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיִּמָּתוּ לְפָנַי ה':

ספרא שמיני פרשה א (לד) [ב] **וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה'** מלמד שיצא אש מבית קדשי הקדשים ושרף נשמתם, אבא יוסי בן דוסתאי אומר שני חוטים של אש יצאו מבית קודש הקדשים ונחלקו לארבעה וכנסו שנים בחוטמו של זה ושנים בחוטמו של זה, **וַתֹּאכַל אוֹתָם** נשמתם נשרפה ולא בגדיהם שנאמר [ה] **וַיִּקְרְבוּ וַיִּשְׂאֹם בְּכַתְּמֵם**, בכתונתם, בכתונת הנישאים, או יכול בכתונות הנושאים תלמוד לומר **וַתֹּאכַל אוֹתָם**, אותם ולא בגדיהם, ואומר ולבני אהרן תעשה כתנות לכהנים ולא כתנות ללוים. (לה) [ב] **וַיִּמָּתוּ**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; **פוזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לפני ה': רבי אליעזר אומר לא מתו אלא בחוץ מקום שהלויים מותרים ליכנס לשם, שנאמר ויקרבו וישאום בכותונתם אם כן למה נאמר [ב] וימתו לפני ה': נגפן מלאך ודחפן לחוץ והוציאם רבי עקיבא אומר לא מתו אלא בפנים שנאמר [ב] וימתו לפני ה': אם כן למה נאמר [ה] ויקרבו וישאום בכותונתם מלמד שהטילו חנית של ברזל וגררום והוציאם לחוץ.

ותאכל אותם - מונח אתנה, להגביל לאכילת גופם אותם ולא בגדיהם,
[ב] וימתו לפני ה': – **טפחא מרכא סלוק**, רבי אליעזר ... נגפן מלאך ודחפן לחוץ והוציאם ... אומר לא מתו אלא בחוץ. טעם סלוק מגביל לומר שבקה"ק נגפו, מרכא מרבה לומר שגם הקדש נחשב כאן **לפני ה'**. **וימתו** - טפחא, פותחת טפח להתאפיין שבקדש מתו מקום שהלויים מותרים ליכנס לשם
רבי עקיבא אומר לא מתו אלא בפנים שנאמר [ב] וימתו לפני ה': – **טפחא מרכא סלוק**, מגביל המיתה לקה"ק, כאילו טעם טפחא לא מפריד.

ויקרא שמיני יד: ויקרא משה אל-מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אליהם קרבו שאו את-אחיכם מאת פני-הקדש אל-מחוץ למחנה: דד אהרן - מונח אתנה
ספרא שמיני פרשה א (כה) [ד] ויקרא משה אל-מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אליהם קרבו שאו את-אחיכם. (כו) מיכן אמרו אין מטמאים למתים שהרי אלעזר ואיתמר כהנים היו ולא נטמאו להם מי נטמאו להם הלויים.

ויאמר אליהם - מונח רביע – לפחות ארבע אמירות: א' לקרוב ע"י חנינות, ב' גרירה, ג' נשיאה בכותונתם, ד' אל מחוץ למחנה **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת שמיני דף כח עמוד א**
ויקרא משה אל-מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן לפי [שאינן] שהכהנים מטמאים למתים. ואמר להם ללויים להטמא. ויאמר אליהם **קרבו**. בשני טעמים מלמד **ששני פעמים** אמר להם לפי שהיו יראים ליקרב לכן עליו שני טעמים בקריאתו:

קרבו - תלישא-גדולה גרשיים במלה אחת - **בעל הטורים** - מלמד שלא קרבו אליהם להיכל אלא הטילו בהם חנית של ברזל וגררום והוציאו אותם לחוץ.
שאו את-אחיכם - מהפך פשטא **מאת פני-הקדש** - מונח זקף-קטן **אל-מחוץ** – טפחא **למחנה**: – סלוק
קרבו - תלישא-גדולה בתפקיד אלפניה ולאחריה, אחד בתפקיד עקירת איסור מפני כבוד הקודש וכבוד הבריות, אחד בתפקיד מחיצה.
קרבו - תלישא-גדולה גרשיים במלה אחת, וקוראים קודם גרשיים ואח"כ תלשא, ולפי שטעמי המלים הבאות אח"כ **שאו את-אחיכם** הם מהפך פשטא, אפשר כי מרמז ליוצא להקל ולא להחמיר, לבצע עקירת איסור מפני כבוד הקודש וכבוד הבריות. לכן הותרה הכנסה מיידית של כלי טמא או שעתידי להטמא לקדש (כלומר מעבר למחיצה שבד"כ אוסרת הכנסה כזאת) לשאת ממנו המתים. ע"פ **בעל הטורים** שלא קרבו אליהם להיכל אלא הטילו בהם חנית של ברזל וגררום והוציאו אותם לחוץ. חנית ברזל אם אינה כבר טמאה עתידה להיטמאות במגעיה במתים. ואם היא עשויה כחץ בעל שני חלקים, באחד מהם יש בית קבול ולכן במגע במת יטמא.
רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ג הלכה כא
אחד טמא שנכנס למקדש טהור, או טהור שנכנס למקדש שיש בו טומאה, כגון שהיה מת תחת אהל במקדש ונכנס הוא תחת האהל ה"ז חייב כרת שהרי ביאתו וטומאה באין כאחת, נכנס למקדש ונטמא שם אחר שנכנס אפילו טימא עצמו שם במזיד ימהר ויבהל ויצא בדרך קצרה.

רמב"ם זבחים פרק טבול יום או דם חטאת משנה העוסקת בבגדים הנטמאים?
* פתרון מיוחד להוצאת המתים מהקדש. מפני כבוד האדם הכנס ע"פ בעל הטורים חנית ברזל לקדש, כעין התרת איסור זמנית.
* **שאו את-אחיכם מאת פני-הקדש** - מהפך פשטא מונח זקף-קטן. לימוד אחד כפשוטו ולימוד אחד יצא מפשוטו. כפשוטו שהוציאו את המתים מהקדש, יצא מפשוטו שלא נכנסו הלויים לקדש אלא גררום בקדש בכותונותם ע"י כלי שלא מקבל טומאה, ואח"כ נשאום
* **קרבו שאו את-אחיכם** – עניין גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר. אם היה שרץ מת בקדש היה כהן מוציא בכלי, אדם מת בקדש אינו מת מצוה לכהן כי יש לויים אך הם אסורים להכנס בקדש לכן כדי להקל שלא יטמאו הכהנים ולהקל שלא יכנסו הלויים לקדש למקום שאסור להם, נשאום היינו גררום הלויים מהקדש בכלי אף שיקבל טומאה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמתני – תהלים ק"ט, שם: עמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; זרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקב – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובע"פ.

(גמל ארנבת שפן חזיר): (ב) מוציא מן הפשט ע"פ **תורה שלמה [יט*]** ב-לקט טוב: **אף** חלק וכן ב-**הלכות גדולות** ממעט י"ח טרפות ובמדרש **השכם** עוד מיני פגמים, וכן נבלות מקבוצת בעלי שני סימני טהרה, **והתוה"מ** ע"פ תרגון יונתן (דב' ראה יד, 1) שמיעט השסועה כי לא מתקיימת...

את-נה – מקף בתפקיד רב מצב, ע"פ **תורה שלמה [יט]** יתמוך בדעת **טה"ק** שיש ב' סוגים של לאו הבא מכלל עשה (א) שהוא עשה ולכן אין לוקים עליו; (ב) לאו הבא מכלל עשה שלוקים עליו. טט – כנראה הצירוף של לאו הבא מכלל עשה – עשה, עם הקל והומר, גורם לעונשים כי זה לא לימוד בקל וחומר בלבד.

(וי' שמ' יא, 7) **את-נה לא תאכלו קמחל הנהנה** - ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, מרמז להיקש מבעלי סימן אחד לחסרי הסימנים ע"פ **תורה שלמה [יט]** ... **ובמושב זקנים:** המלקות לשאר מינין נפקא לן (ע"י בניית קבוצת האיטור בשלבים) כיון שמפורש איטור השפן מפני שאינו מפרים פרסה (אז התקבל סימן אטור אחד) ובחזיר מפני שאינו מעלה גרה (אז התקבל סימן אטור שני) ע"כ כל שאינו מעלה גרה ומפרים פרסה הוא בשם (בקבוצת) האטור.

ויקרא שמיני יא, מו – מז: [מז] **זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במינים ולכל נפש השרצת על-הארץ:** [מז] **להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין הטהור והבדיל בין הטמא ובין הטהור** (א) **בין הטמא ובין הטהור** (ב) **ובין הטהור והבדיל בין הטמא ובין הטהור** באות תבניות הטעמים ומלמדות דברים שונים בהבנת הפשט.

תורה שלמה: תו"כ (בסוגריים פירוש החפץ חיים (הח"ח) **פסוק מז**.

להבדיל בין הטמא ובין הטהור. צ"ל בין פרה לחמור? והלא כבר הם מפורשים (הח"ח: סימניהם בתורה ולמה אמר **להבדיל** דמשמע שאנו הם המבדילים),

אי"כ למה נאמר **להבדיל בין הטמא ובין הטהור**, בין טמאה לך (הח"ח: פי' שאינה טמאה מצד עצמה, אלא טמאה לך בסיבתך שלא נשחט כראוי)

לטהורה לך (הח"ח: בסיבתך שנשחט רובה ובוזה טיהרת אותה ובוזה צריך הכרה והתבוננות ולפיכך נאמר **להבדיל**),

בין שנשחט רובו של קנה (הח"ח: אחר שנשחט הוושט) ונשחט חציו (הח"ח: אחר שחיטת הוושט שבוה היא נבילה), (וב-**תורה שלמה [רצה]** ... ובשו"ת אבני נזר יור"ד סי' א' ... והוא הדין שאר פסולי שחיטה שנסתפק בהם, אסורין בודאי מקרא **להבדיל**)

וכמה הוא בין רובו לחציו מלא שערה.

להבדיל – המלה מלמדת שאנו המבדילים – כעין פסק רמב"ם ב"סו"ט מצוות עשה קמט לבדוק הטהורות.

להבדיל – זקף-גדול בתפקיד שלוש או שתיים ואחד, (א) שחיטת מלוא שני סימנים – טהור, **שו"ע יור"ד הל' שחיטה סימן כא סע' א** – זה המעולה (ב) שחיטת מלא הוושט ורוב קנה אחריו – טהור, **שו"ע יור"ד הל' שחיטה סימן כא סע' א** – פוסק בבמהה רוב בושט ורוב בקנה ובעוף רוב סימן אחד (ג) שחיטת מלוא הוושט וחצי קנה – נבילה והוא הדין בשאר פסולי שחיטה, **שו"ע יור"ד הל' שחיטה סימן כא סע' א, ב** – פוסק כי אם אחד רק מחצה או פחות, פסולה.

להבדיל – זקף-גדול בתפקיד שלוש, בנוסף להבדלה בין טמא לטהור של בהמה ולחיה מרבה להבדלה בין טמא לטהור עופות דגים חגבים. או שיש ללמוד זאת בהיקש **ובין הטהור והבדיל בין הטהור והבדיל** – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש **תורה שלמה [רצה]** ... רמב"ם סו"ט מצוות עשה קמט (רמב"ם הל' מאכ"א פ"א, ה"א): שצונו לבדוק בסימני בהמה וחיה השחוטין, והוא שיהיו מעלה גרה ושוסע שסע ואז יהיו מותרין לאכלן, ... ומנה שם מצות עשה זו גם בעופות (קנ), דגים (קנא), וחגבים (קנב)

אפשר כי פסיקת הרמב"ם קשורה לסמיכות (יא, מז) לפסוק שלפניו (וי' שמ' יא, מז) **זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במינים ולכל נפש השרצת על-הארץ:** המציין במפורש עוף, שרץ המים הכולל דגים למיניהם, ושרץ הארץ הכולל חגבים למיניהם.

רש"י עה"ת לא בלבד השונה, אלא שתהא יודע ומכיר ובקי בהן,

* ע"פ רש"י שלוש נקודות, (א) לימוד, ושתיים או שלוש נקודות של מעשה יודע ומכיר ובקי

* או ע"פ רש"י שלוש כך:

* (א) לימוד,

* (ב) הבדלה מעשית בין טמאה לך לטהורה לך, בין נשחט חציו של קנה, לנשחט רובו של קנה, ועל זה מוסיף הרמב"ם וכן הוא בין רובו לחציו? – אפילו כמלוא השערה, להוציא מהאומרים: מחצה על מחצה כרוב.

* (ג) ע"פ רש"י **ובין הטהור והבדיל בין הטמא ובין הטהור** ... בין שנולדו בה סימני טרפה כשרה (ע' שפת"ח כגון נקבה בגרירת או נפחתה הגולגולת ולא ניקב קרום של מח וכן כל הכשרין שנשנו במשנה) לנולדו בה סימני טרפה פסולה (ע' שפת"ח י"ח טריפות שמנו חכמים)

אפשר כי תבנית **ובין הטהור והבדיל בין הטמא ובין הטהור** – מהפך פשטא זקף-קטן, מלמד (א) כפשוטו **ובין הטהור והבדיל בין הטמא ובין הטהור** ... בין שנולדו בה סימני טרפה כשרה (ע' שפת"ח כגון נקבה בגרירת או נפחתה הגולגולת ולא ניקב קרום של מח וכן כל הכשרין שנשנו במשנה) לנולדו בה סימני טרפה פסולה (ע' שפת"ח י"ח טריפות שמנו חכמים)

(ב) מוציא מפשטו ללמד על אבר מן החי **תורה שלמה [רצד*]** ... ובפי' רבינו הלל: כלומר ליתן אזהרה שהוזהרו ישראל על **אבר מן החי** דמשמע בהמה כשהיא חיה לא תאכל. ... **ובזית רענן** ... ולא תעשה דבהמה למדנו בק"ו מגמל, אבל לחיה לא למדנו לא תעשה, לכן כתיב כאן **אשר לא תאכל** ללמוד **אזהרה לחיה**. ... בצרור המור: **להבדיל בין הטמא ובין הטהור**, אולי רמז בוה כי קדושת ישראל אינה תלויה באלו המאכלות לבד אלא בין טמא לך לטהור לך, כגון דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איטור (טט – חלב ודגים, מסורת אכילה), ומי שהיה נזהר בוה כ"ש בדברים האסורים וזהו **ובין הטהור והבדיל בין הטמא ובין הטהור** לא תאכל, וכאומרם ז"ל אין צריך לומר בין פרה לחמור שהרי מובדלים הם ובוה תלויה טהרת ישראל לקדש עצמם במותר להם.

הצעה ללמוד משמע **להבדיל** – זקף-גדול כעין של שלוש ע"פ "חקירה בענין טומאה וטהרה" – **רלב"ג** בסוף פרשת שמיני.

להבדיל ע"פ רלב"ג – שלוש דרגות טומאה (א) אבי אבות טומאה (ב) אבי אבות טומאה (ג) וילד הטומאה. בכל אחד מהם יש להכיר:

(א) מקורות טומאה (ב) מקבלי טומאה (ג) אופני העברת טומאה (ד) משך הטומאה (ה) היטהרות מטומאה. אפשר שאפשר להציג זאת כך:

(א) מקורות טומאה (ב) אופני העברת טומאה למקבלי טומאה (ג) משך הטומאה והיטהרות ממנה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג, תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביר; מונח - רבוי; מהפך פשט - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישי: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שער, מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא - דרוש בפסוק ולפניו שער. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.4 יוקרא שמיני ט,א (התשע"ה)

ויקרא שמיני י:ו, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְלֹאֲלֵעָזָר וְלֵאִיתָמָר וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְבּוּ אֶת-הַשָּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה':

מונח מונח פזר - וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן - כל מונח מרמז לכעין תפקיד פזר, שהוא העברת רעיון מהכתוב אל נושא תורני אחר. מונח מונח פזר עשוי ללמד על שלושה רעיונות לענינים תורניים אחרים הנלמדים מכאן, (א) ספרא שמיני פרשה א (כח) [ו] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְלֹאֲלֵעָזָר וְלֵאִיתָמָר, מיכן אמרו הרוגי בית דין אין מתעסקים עליהם לכל דבר שמה תאמרו אנו הולכים לבתינו ומתאבלים ואוננים ובוכים הלא פיקדנו המקום שלא נצא מבית המקדש תוכן הכתוב מלמד על איסור אבלות כהנים בבית המקדש. בסיפור המעשה אבלות זאת ארעה בגלל מיתה בידי שמים (בית דין של מעלה). טעם פזר במלת אַהֲרֹן מעביר את רעיון איסור האבלות על הרוגים בידי בית דין של מעלה ללימוד ספרא מיכן אמרו הרוגי בית דין אין מתעסקים עליהם לכל דבר (איסור אבלות על הרוגי בית דין של מטה)

(ב) ללמד משרפת נשמה והגוף קיים למיתת בית דין בשרפה ספרא שמיני פרשה א (מא) ... וְאַחֲכֵם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְבּוּ אֶת-הַשָּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה': מה ת"ל אֶת-הַשָּׂרֵפָה, הרי אתה דן, נאמר כאן (י"י ש"י, 1) שָׂרֵפָה ונאמר להלן שרפה (בת כהן ואשה ואמה), מה שָׂרֵפָה האמורה כאן שרפת נשמה וגוף קיים, אף שרפה האמורה להלן (בת כהן ואשה ואמה) שרפת נשמה וגוף קיים, שרפה האמורה בבת כהן (י"י אמר כא, ט) פֶּאֶשׁ תִּשְׂרַף והאמורה באשה ואמה (י"י אמר כ"ד, 1) פֶּאֶשׁ יִשְׂרַף אֹתוֹ וְאַתָּה, (לקח טוב כמפורש במסכת סנהדרין בפ' אלו הן הנשרפין).

(י"י אמר כ"ד, 1) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-אִמָּהּ זָמָה הוּא פֶּאֶשׁ יִשְׂרַף אֹתוֹ וְאַתָּה זָמָה פְּתוּכָם: (י"י אמר כא, ט) וּבַת אִישׁ פְּתוּהָ כִּי תִקַּח לְזָנוֹת אֶת-אִבְלֵיהָ הִיא מְסַלֶּלֶת פֶּאֶשׁ תִּשְׂרַף: ס

(ג) כפ' רש"י על וְאַחֲכֵם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְבּוּ אֶת-הַשָּׂרֵפָה שצרתן של תלמידי חכמים (כאן אבל הכהנים) מוטלת על הכל (כלל ישראל) להתאבל בה (בבלי שבת קה"ב). מעביר מאבל על מותם של כהנים לאבל על מותם של תלמידי חכמים.

וְלֹאֲלֵעָזָר - תלישא-קטנה בתפקיד שיעור תקופת אוננות ותפקיד של חציצה (= עקירה) מקיום מצוות בתקופת אוננות, ובבית המקדש אסורה הנהגת אבלות בין עובד ובין שלא עובד, והנהוג בנוול מחמת אבלות או שתיית יין בבית המקדש עונשו מיתה בבית דין של מטה, מחוץ למקדש כהן יכול לנהוג אבלות כגון בקריעת בגד, פריעת הראש, ישיבה על הארץ ושאר מנהגי אבלות, כי מה שהכהנים היו אסורים להתאבל כל ישראל היו מצווים לעשות מחוץ למשכן בשבעת ימי האבל.

ספרא שמיני פרשה א (מא) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְבּוּ אֶת-הַשָּׂרֵפָה לא תקרעו בגדיכם ולא תמותו ממשמע לאו אתה שומע הין, ועל כל העדה יקצוף, רש"י (1) אֶל-תִּפְרָעוּ - (טט - הכהנים הפשוטים אלעזר ואיתמר שהיו בעבודה נצטוו) אל תגדלו שער (ת"כ שמיני מילואים פרשתא א, מ). מכאן, שאבל (טט) - שהוא כהן שאינו בעבודה ושאר וישראל) אסור בתספורת (בבלי מ"ק י"ד, 1). אבל אתם אל תערבבו שמחתו של מקום. וְלֹא תִמְתּוּ - הא אם תעשו כך, תמותו (ת"כ שמיני מילואים פרשתא א, מ). וְאַחֲכֵם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל - מכאן, שצרתן של תלמידי חכמים מוטלת על הכל להתאבל בה (בבלי מ"ק כח, ב).

וְאַחֲכֵם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְבּוּ אֶת-הַשָּׂרֵפָה - פשטא מונח זקא-קטן פשטא זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים כעין בנין אב להלכות אבלות לכלל ישראל כפ' רש"י ע"פ (מ"ק י"ד, 1) מה שהכהנים אסורים לעשות כי עוסקים בשמחתו של מקום, כלל ישראל מצווים לעשות,

ויקרא שמיני י:ז:

וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצֵאוּ פֶּן-תִּמְתּוּ כִּי-שָׁמַן מִשְׁחַת ה' עֲלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כַּדְבַר מֹשֶׁה:

רלב"ג (ז) וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצֵאוּ פֶּן-תִּמְתּוּ - רוצה לומר, שלא ינחו עבודתם מפני המקרה הרע הזה שקרה להם. ולמדנו מזה המקום, שאיזה כהן שיהיה שהניח עבודתו ויצא מן המקדש, חייב מיתה. וּמִפְתַּח - תלישא-קטנה, בתפקיד עקירת פריצת מחיצת המקדש בזמן עבודה להזהיר שאיזה כהן שיהיה שהניח עבודתו ויצא מן המקדש, חייב מיתה.

[ז] וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצֵאוּ פֶּן-תִּמְתּוּ כִּי-שָׁמַן מִשְׁחַת ה' עֲלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כַּדְבַר מֹשֶׁה: פ

ספרא שמיני פרשה א (כח) [ו] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְלֹאֲלֵעָזָר וְלֵאִיתָמָר, מיכן אמרו הרוגי בית דין אין מתעסקים עליהם לכל דבר שמה תאמרו אנו הולכים לבתינו ומתאבלים ואוננים ובוכים הלא פיקדנו המקום שלא נצא מבית המקדש שנאמר [ז] וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצֵאוּ מיכן אמרו כהן גדול שמת לו מת אינו יוצא אחר המטה הם נכסים והוא נגלה, הם נגלים והוא נכסה, וַיַּעֲשׂוּ כַּדְבַר מֹשֶׁה צידקו עליהם את הדין ושתקו.

אֹהֶל מוֹעֵד - קדמא ואולא, מלמד לֹא תֵצֵאוּ פֶּן-תִּמְתּוּ - מהפך פשטא זקא-קטן, לימוד כפשוטו לאסור יציאתם במצוות שעה כי ימי שמחה הם להם, לימוד היוצא ממשוטו ללמד לדורות לכהן גדול שעובד אבל ואונן.

ספרא שמיני פרשה א (מב) [ז] וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצֵאוּ יכול בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה ת"ל ומן המקדש לא יצא ולא יחלל אימתי אינו יוצא ולא יחלל הוא אומר בשעת עבודה, פֶּן-תִּמְתּוּ ממשמע לאו אתה שומע הין. (מג) כִּי-שָׁמַן מִשְׁחַת ה' עֲלֵיכֶם מה ת"ל יכול אין לי אלא אהרן ובניו שנתרבו בשמן המשחה אם יצאו בשעת עבודה חייבים מיתה מנין לכהנים של כל הדורות ת"ל כִּי-שָׁמַן מִשְׁחַת ה' עֲלֵיכֶם, וַיַּעֲשׂוּ כַּדְבַר מֹשֶׁה: קיימו עליהם מצות משה, לקח טוב כא, ... שבה לו לתלמיד שמקיים מצות רבו וגו'

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ב – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מציצה. עפירה. שגגה = שכתה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מציצה. עפירה. שגגה = שכתה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובה"פ.

מִשְׁתַּחֲוִי ה' – מרכא טפחא, יתור לרבות כהני כל הדורות **כִּי-שָׁמַן** – תביר חילק את **עֲלֵיכֶם** בין שנתרבו (כאן משמעו נמשחו) בשמן המשחה בין שלא נמשחו בשמן המשחה, **עֲלֵיכֶם** – אתנה, להגביל האזהרה ליציאה לזמן עבודה בלבד. **וַיַּעֲשֵׂה כַּדְּבַר מִשְׁחָה** – סלוק, להגביל ש-קיימו עליהם מצות משה בלי שנוי.

השגות הרמב"ן לספר המצוות מצות לא תעשה קסג

... והנה עשה הכתוב דין בני אהרן שנמשחו בשמן המשחה כדין משוח מלחמה לדורות, שהוא אינו פורע ואינו פורס ואינו מקריב אונן ואינו מיטמא לקרובים (והרי"ב יב ב), אבל מפני שהחמיר בהן מיתה באמרו ולא תמותו והחמיר בהן עוד שאם יעשו כן יהיה עונש על כל העדה כבאמרו ויתברך ויתע' ועל כל העדה יקצוף, נראה שיהיה דין מחודש בימי המילואים ואינו נוהג בהם כבאור הזמנים. והכלל שהיה הכל יותבת שעה. ולשון ספרא עוד (שם הכ"ח, הביאו בפ"י התורה) ויאמר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו מכאן אמרו הרוגי בית דין אין מתעסקין עמהן לכל דבר שמא תאמרו הרי אנו הולכין לבתינו מתאבלין אוננין ובוכין והלא כבר פקדנו המקום שלא תצאו מן המקדש. למדו אותנו שהיה דבר לענין המאורע שדן בהן משה במיתה אחיהם בב"ד שלמעלה כנהרגין בב"ד שלמטה (סנה' מו ב) שאין מתאבלין עליהם אלא אוננין. אם כן אינה מצוה לדורות כלל. אכל הכתוב השני שני' (שמיני י) [ז] ומפתח **אֶהְל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ פֶן-תִּמְתּוּ** הוא אצל רבותינו מצוה מלמדת לדורות כפי הברייתא השנויה בספרא שיכול אין לי אלא אהרן ובניו שנמשחו בשמן המשחה שאם יצאו בשעת העבודה חייבין מיתה מנין לכל הכהנים שבכל הדורות וכו'. והגורם להם זה לפי שהמצוה ההיא כבר נאמרה להם קודם המקרה שנאמר (ס"פ ויקרא צו ח, לה): **וּפְתַח אֶהְל מוֹעֵד תִּשְׁבוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שְׁבַעַת יָמִים וְשִׁמְרְתֶם אֶת-מִשְׁמַרְתָּ ה' וְלֹא תִמְוֹתוּ כִּי-כֵן צִוִּיתִי**. . והוא שנאמר כאן פן תמותו כמוזהר בכס כבר. והוא לשונם בספרא שמא תאמרו הרי אנו הולכין לבתינו מתאבלין אוננין ובוכין והלא כבר פקדנו המקום שלא תצאו מן המקדש, והוא ממה שאמר להם תחלה ופתח אהל מועד תשבו יומם וליילה שבעת ימים ושמרתם את משמרת [י"ז] פן תמותו. ולדורות אמר מן המקדש לא יצא ולא יחלל ולא למדו מכאן אלא חיוב המיתה לדורות מן הריבוי שמצאו ב- **כִּי-שָׁמַן מִשְׁתַּחֲוִי עֲלֵיכֶם**. אבל המצוה הנהגת לדורות בפרועי ראש היא באמת שלא יעבדו עבודה ואם שמש כן חלל וחייב מיתה ממה ששינוי ואלו שבמיתה שתויי יין ופרועי ראש. והיא הלכה למשה מסיני נסמך על מקרא יחזקאל ופרע לא ישלחו ויין לא ישתו כל כהן בבואם אל החצר הפנימית, ואמרו בבואם ירצה בו בעבדם כאמרו בתורה (תצוה כח מג ור"פ על"ת עג) בבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת, ואיתקוש פרועי ראש לשתויי יין. וזה הוא דינם מן התורה וגזרו מדבריהם [ערמב"ן ל"ת עג] שלא יכנסו בין האולם ולמזבח כלל. וכן אמרו עוד (תעני' יז א, סנה' כב ב) **כִּתְנֵהוּ הַדְּיוֹט מִסַּתְפֵּר מִשְׁלֹשִׁים יוֹם לְשֹׁלְשִׁים יוֹם**. והיא גם כן גזרה מדבריהם שלא יהיו פרועי ראש כלל כדי שלא יעמדו מנוולין פסולין מן העבודה. והתירו להם (שם) הכל שלא בזמן ביאה כלומר בזמן שאין בית המקדש קיים. וקרועי בגדים גם כן מחללין עבודה וחייבין במיתה ולא בא בהם הכתוב ולא נשנו בכלל ואלו שבמיתה אבל חיובם הוא שהבגדים הקרועים הם כמי שאינם וה"ל מחוסר בגדים ושנינו (סנה' פג א, וש"ג) ואלו שבמיתה מחוסר בגדים שמש. ובגמר סנהדרין (פג ב) אמרו מחוסר בגדים מנא לן א"ר אבהו א"ר יוחנן ומטו בה משמיה דר' אלעזר ברבי שמעון וחגרת אותם באבנט וחכשת להם מגבעות והיתה להם כהונה לחוקת עולם בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והווי להו זרים ואמר מר זר שמש במיתה.

ע"פ רמב"ן

- (א) עשה הכתוב דין בני אהרן שנמשחו בשמן המשחה כדין משוח מלחמה לדורות,
- (ב) דבר לענין המאורע שדן בהן משה במיתה אחיהם בב"ד שלמעלה כנהרגין בב"ד שאין מתאבלין עליהם אלא אוננין

אוננין

- (א) [ז] ומפתח **אֶהְל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ פֶן-תִּמְתּוּ** הוא אצל רבותינו מצוה מלמדת לדורות כפי הברייתא השנויה בספרא שיכול אין לי אלא אהרן ובניו שנמשחו בשמן המשחה שאם יצאו בשעת העבודה חייבין מיתה, מלמד לכל הדורות שכהן שיצא בשעת העבודה חייב מיתה
- (ד) הקרא הזה הוא אזהרה **ויקרא צו ח, לה: וּפְתַח אֶהְל מוֹעֵד תִּשְׁבוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שְׁבַעַת יָמִים וְשִׁמְרְתֶם אֶת-מִשְׁמַרְתָּ ה' וְלֹא תִצְאוּ פֶן-תִּמְוֹתוּ**: . והוא שנאמר כאן פן תמותו כמוזהר בכס כבר. המאפשרת ענישה במיתה בקרא [ז] ומפתח **אֶהְל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ פֶן-תִּמְוֹתוּ**
- (ה) אזהרה לדורות - ולדורות אמר מן המקדש לא יצא ולא יחלל ולא למדו מכאן אלא חיוב המיתה לדורות מן הריבוי שמצאו ב- **כִּי-שָׁמַן מִשְׁתַּחֲוִי עֲלֵיכֶם**.

- (ו) אבל המצוה הנהגת לדורות בפרועי ראש היא באמת שלא יעבדו עבודה ואם שמש כן חלל וחייב מיתה ממה ששינוי ואלו שבמיתה שתויי יין ופרועי ראש. והיא הלכה למשה מסיני [ו] **רֹאשֵׁיכֶם אַל-תִּפְרְעוּ וּבְגְדֵיכֶם לֹא-תִפְרְמוּ וְלֹא תִמְוֹתוּ** (ויחזקאל זה אסמכתא) ואפשר כי [ו] **וַיִּצְאֵם מִשְׁחָה אֶל-אֶהְרֹן** – מונח מונח פזר, מלמד למקומו וזהו כעיל הל"מ וגזרו מדבריהם [ערמב"ן ל"ת עג] שלא יכנסו בין האולם ולמזבח כלל, וזהו אחד מתפקידי תרסא שבפסוק לרמוז על מציצה שאסור לכהן פרוע ראש ובבגד לא הולם עבודת הכהונה להיכנס בין האולם ולמזבח, ומחוסר בגדים ששימש במיתה (תעני' יז א, סנה' כב ב) **כִּתְנֵהוּ הַדְּיוֹט מִסַּתְפֵּר מִשְׁלֹשִׁים יוֹם לְשֹׁלְשִׁים יוֹם**. וזהו אחד מתפקידי תרסא שבפסוק

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) ל" כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בדר"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא - דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.5 ויקרא שמיני ט,א (התשע"ו)

ויקרא שמיני ט:

[כג] וַיִּבְרָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־הַעֶלֶל מוֹעֵד וַיִּצְאֻהוּ וַיִּבְרְכוּ אֶת־הָעָם וַיִּבְרָא כְבוֹד־ה' אֶל־פְּלִי־הָעָם:
 [כד] וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־הַעֶלֶל וְאֶת־הַלֵּבִים וַיִּבְרָא פְּלִי־הָעַם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם:
 ויקרא שמיני יא: וַיִּקְחוּ בְנֵי־אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָּהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂימוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתָם:
 ויקרא שמיני יב: וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה':

ויקחו בְנֵי־אַהֲרֹן - מונח תלישא-גדולה, כעין שני תפקידי טעם תלישא, נזכיר כי טעם תלישא-גדולה עשוי ללמד לכתוב לפניו ולכתוב אחריו. לכן בסה"כ עשויים להיות פה לפחות ארבע דרשות בתפקידי טעם תלישא.
 נביא את פי החזקוני שיבהיר סדר האירועים. [חזקוני (וי' שמ' יב), (וי' שמ' ט, כד)] וַתֵּצֵא אֵשׁ בתחלה סתם ואח"כ פי' האיך יצאה (וי' שמ' יא), ויקחו בְנֵי־אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וגו'. (וי' שמ' יב) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם היא יציאת האש האמורה למעלה כי דרך יציאתה מלפני ה' מבית קדש הקדשים מצאה נדב ואביהוא לפני מזבח הזהב שבהיכל מקריבים עליו אש זרה ושרפתם ויצאה אותה האש מן ההיכל לחוצה על מזבח העולה וַתֹּאכַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־הַעֶלֶל וְאֶת־הַלֵּבִים וגו'.
 לפי פירוש החזקוני סדר האירועים הוא (וי' שמ' ט, כג) (וי' שמ' יא), (וי' שמ' יב), (וי' שמ' ט, כג). לכן אפשר להסביר כי תבנית הטעמים של ויקחו בְנֵי־אַהֲרֹן - מונח תלישא-גדולה, מלמדת אלפניה לפסוק (וי' שמ' ט, כג)

לימוד מטעם תלישא לכתוב לפניו.

נעניין בפרש"י על הכתוב שני פסוקים לפני הפסוק (וי' שמ' יא), רש"י (וי' שמ' ט, כג) וַיִּבְרָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וגו' - למה נכנסו, מצאתי בפרשת מלואים בכרייתא הנוספת על תורת כהנים שלנו למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטרת ...
 [בית הבחירה למאירי מסכת יומא נג,א] מברר משמעות חסרון בהקטרת הקטורת. (א) שלא הקטיר קטורת (כגון שחרית) (ב) שהקטיר קטורת החסרה אחד מן הסמנין, או חסרון מעלה עשן ומעלה עשן זה אין בו שיעור אלא אף בכל שהוא וגו'.
 מוצע לומר כי בדרשה לכתוב לפניו שני תפקידי תלישא של ויקחו בְנֵי־אַהֲרֹן ילמדו על חסרון בשיעור הסמנין (כגון חסרון סמן מסוים בכלל או בשיעור) ועוד חסרון במעלה עשן.

וכאן כותב [בית הבחירה ...] נדב ואביהוא נאמר עליהם (וי' שמ' יא), ויקחו בְנֵי־אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָּהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂימוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתָם: וקבלו חכמים ששני דברים עשו אחת שהקריבו הקטורת בחסרון ואחת שנתנו אש על המערכה ולא מתו מפני הקטורת שעדיין לא היה העונש אמור והתורה לא ענשה אא"כ הזהירה וזהו שאמרו יכול יהו שניהם אמורים קודם מיתת בני אהרן ר"ל אזהרה ועונש ת"ל (וי' אח"מ טז, טז) אַחֲרֵי מוֹת יָכוֹל שְׁנֵיהֶם (אזהרה ועונש) לאחר מיתתם נאמרו ת"ל (וי' אח"מ טז, טז) כִּי בָעֵינָ אֲרָאָה כְּלוֹמֵר שְׁלֹא נִרְאָה עֲדִיין וְהִרִי כִּבְר נִרְאָה בְּשִׁמְיָ לְמִילּוּאִים וְהֵם קִיִּימִים כְּדַכְתִּי (וי' שמ' ט, כג) וַיִּבְרָא כְבוֹד־ה' אֶל־כָּל־הָעָם (טט: כולל נדב ואביהוא) ואח"כ (וי' שמ' ט, כד) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' (בשביל המערכה) הא כיצד (טט: המסקנה) אזהרה נאמרה קודם מיתתם ואף על פי שכתוב בה (וי' אח"מ טז, טז) אַחֲרֵי מוֹת אין מוקדם ומאוחר ועונש נאמר אחר מיתתם הא למדת שלא נענשו בעון הקטורת אלא בעון הבאתם האש למערכה ולא שטעו בהוראתם שהרי כהוגן דרשו ועשו שהם דרשו (וי' א, א) וַיִּתְּנוּ בָּהֶן אֵשׁ וְכֹו אֵף עַל פִּי שֵׁאשׁ יוֹרֶדֶת מִן הַשָּׁמַיִם מִצְוָה לְהִבְיֵא מִן הַהִדְיוֹט וְכֹמו שִׁדְרָשׁוּ בְּמִקּוֹם אַחֵר (וי' שמ' יא) אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתָם אוֹתָם הוּא דְלֹא צִוָּה הָא לְמַשָּׁה צִוָּה א"כ למה נענשו על שהורו הלכה בפני רבן ולא נטלו רשות הא למדת שכל המורה הלכה בפני רבו אפי' כיוון יפה בהוראתו חייב מיתה שמוראת רבך כמוראת שמים:

נָדָב וַאֲבִיהוּא - קדמא ואזלא בתפקיד של סדר וכלל, לא ענשה (תורה) אא"כ (אלא אם כן) הזהירה ... אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה בין פרשיות, לפי המאירי כאן מדובר בהבאת אש למזבח ובאחרי מות מדובר על הקטרת הקטורת. ולכן, אף-על-פי שבסיפור מות נדב ואביהוא האזהרה והעונש שניהם כתובים בפר' אחרי מות שהיא אחרי פר' שמיני, המסקנה היא כ- [דעת זקנים מבעלי התוספות (דעומבה"ת) ויקרא י] (ראה להלן) כי ב-(שמ' תצ' ל, ט) לְמַאֲמְעָלוֹ (אש) (עֲלֵיו קִטְרֶת) זָרָה הוֹזְהָרוּ וְנִאמַר עוֹנֵשׁ עַל הַקִּרְבַּת אֵשׁ מִן הַהִדְיוֹט קודם למעשה שלהם, ולא על מעשה הקטורת.

המשך [בית הבחירה ...] כבר ביארנו במשנה שכשהיה כהן יוצא מבית קדשי הקדשים היה יוצא לו דרך אחוריו לא סוף דבר בכ"ג כשיוצא מבית קדשי הקדשים אלא כל הכהנים כשחוזרים מעבודתם ולוים מדוכנם וישראל ממעמדם ר"ל זקנים שהיו ממונים לעומד בעזרה על הקרבנות לשם כל ישראל כלם אין מחזירים פניהם מיד דרך הדיוטות אלא מצדין פניהם לעומת ההיכל ויוצאים ואף התלמיד כשהוא זז מלפני רבו מצדד פניו כנגדו עד שיעלם רבו מעיניו או שימחול רבו על כבודו בכך
 ... [בית הבחירה ... יומא נג,ב] מכאן אמרו המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות בסוף תפלתו לאחוריו ואח"כ יאמר שלום בשמאל ומקדים תחלה בפסיעת שמאלו שהרי הוא מראה בעצמו כאלו עומד ממש לפניו יתברך ונותן כבוד למה שהוא מראה בעצמו עומד כנגד ימינו על דרך ימינך ד' נאדרי וכו' ובשעה שיתחיל בפסיעות אלו צריך לכרוע ואין זז מכריעתו עד שיעשה את שלשתן באותה כריעה ושאר דברים שבסוגיא כבר התבאר עניינם במשנה:

מוצע לומר כי לימוד אחר מטעם תלישא אל הכתוב לפניו במקראות הבאות (ויקרא שמיני ט, כג) וַיִּבְרָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־הַעֶלֶל מוֹעֵד וַיִּצְאֻהוּ וַיִּבְרְכוּ אֶת־הָעָם ... (וי' שמ' יא), ויקחו בְנֵי־אַהֲרֹן מלמד על שיעור פסיעת שלוש פסיעות לאחוריו של המתפלל בסוף תפילתו.

לימוד מטעם תלישא לכתוב אחריו.

כאן טעם תלישא עשוי להיות בתפקיד מחיצה שזה כולל גם בעל בחינה נעלה (שהוא ככעין מחיצה לעצמו לעומת אנשים אחרים), וגם בתפקיד תלישת (=עקירת) מחיצה, שנכנסו למחיצת הקודש בלי שנצטוו על כך, עקרו איסור מחיצה, ה"ח על ת"כ ...? אף שמחשבתם היה לטובה, הדבור לא היה יפה ולכן השיב הקב"ה נראה מי קובר מי.
 גדולת נָדָב וַאֲבִיהוּא מתוארת בדברי משה ב-(וי' שמ' יג), הוּא אֲשֶׁר־דָּבַר ה' וְלֹאֲמַר בְּקִרְבִּי אֶקְדֹּשׁ ... עכשיו נמצאו בניך גדולים ממני וממך שבהם הבית נתקדש וגו' וכן נדרשת גדולתם ב-(בב' ג, ג) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאַיְתָמָר:

ואיך ויקחו בְנֵי־אַהֲרֹן - מונח תלישא-גדולה, תלישא בבתפקיד תלישת (=עקירת) מחיצה ועקירת איסור, שנכנסו למחיצת הקודש בלי

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור; ל"י) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רבוע** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בהצי פסוק – היקש; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"ב.פ.

שנצטוו על כך, עקרו איסור מחיצת קודש
[בית הבחירה ... יומא נדא] כל כהן בעל מום שנכנס לפניו מן המזבח לוקה אפי' במום עובר ואם עבד חלל ולוקה אף על העבודה אלא שאינו במיתה ואינו ראוי לשום עבודה אלא לתלע בעצים ...
 אפשר כי הסבר **[בית הבחירה ... יומא נדא]** הנ"ל קשור תפקיד תלישא כמחיצה לאסור כניסת כהנים בעלי מום לפניו מן המזבח.

איש מחתו – מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבע. מצאנו ב-**[תורה שלמה ד]** בר קפרא בשם ר' ירמיה בן אלעזר אמר בשביל **ארבעה דברים** מתו בני אהרן, (טט – א) על הקריבה, (טט – ב) ועל ההקריבה, (טט – ג) על אש זרה, (טט – ד) ועל שלא נטלו עצה זה מזה וגו' ועוד (טט – ה) ב-**[תורה שלמה תו"כ]** שהורו הלכה ולא המתינו למשה רבם שידרוש להם ...
 (טט – ו) ב-**[תורה שלמה יג]** ... אלא ממה שמצוה את אהרן וא"ל יין ושכר אל תשת, אנו יודעין מתוך כך שלא מתו אלא מפני היין. (אסתר רבה פ"ה, א)

(טט – ז) ב-**[תורה שלמה יד]** **[סנהדרין נב,א]** ... בשביל שהיו מבקשין שררה ורבנות מתו (טט – ח) **[מדרש אגדה (בבב) ויקרא אח"מ טז]** ... אלא בעון שלא נתעסקו בפריה ורביה ... (טט – ט) ורבנותו אמרים שזנו עיניהם מן השכינה, אמרו כך עשה משה שעלה לרקיע והביט בשכינה ולא הוצרך לא אכילה ולא שתייה, אף אנו כיון שנביט בשכינה אין אנו זוכין לא אכילה ולא שתייה, אף על פי כן ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו (שמות כד יא), באותה שעה ביקש הקדוש ברוך הוא לפשוט ידו בהם, אלא אמר הקדוש ברוך הוא אני ממתין עד שיעשה המשכן ויכנסו להקריב, ואני עושה בהם מידת הדין, שאנ' **(וי שמ' יא)** ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם, ולמה כתיב בהם שתי פעמים מיתה, כי מקרא אחד אומר וימת נדב ואביהו וגו' (במדבר ג ד), ובמקום אחר אומר וימותו (ויקרא י ב), עד שתדע כי צדיקים ...

אשר לא צוה אתם – דרגא מרכא-כפולה סלוק, נעשה מעשה אף-על-פי שלא היה ראוי.
[רשב"ם פרשת שמיני] (א – ג) **ויקרא בני-אהרן נדב ואביהוא** – קודם שיצא האש מלפני י"י כבר לקחו איש מחתו להקטיר קטורת לפניו על מזבח הזהב, שהרי קטורת של שחר קודמת לאיברים, ונתנו בהן אש זרה **אשר לא צוה אתם** משה ביום הזה, שאעפ"י שבשאר ימים כת' ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח, היום לא צוה ולא רצה משה שיביאו אש של הדייט, לפי שהיו מצפים לירידת אש גבוה, ולא טוב היום להביא אש זרה, כדי להתקדש שם שמים שידעו הכל כי אש בא מן השמים, כמו שאמר אליהו ואש לא תשימו, לפי שהיה רוצה לקדש שם שמים בירידת האש של מעלה:
לא – מרכא-כפולה להורות על אש אשר לא הייתה ראויה ביום השמיני ולכן משה לא צוה להביא אש של הדייט לפי שהיו מצפים לירידת אש גבוה.

אשר לא צוה – דרגא מרכא-כפולה טפחא, כעין קבוצת פרטים (נדב ואביהוא) הפועלת ביחד באופן לא ראוי.
 שמעתי סברה המקשרת מעשה בשמיני ל-**[בר' תולדת כו,כה]** **ויבא לו יין** – מרכא-כפולה לרמז כי היו שותו יין ולא ראויים לעבוד באותה עת (מקור לא ידוע).
 ע"פ **[דבר מלכות התשע"ו, אדמו"ר ממ"ש לקוטי שיחות כרך לב ע' 99]** (א, י) כתב ב"אור החיים" שבני אהרן מתו מ"כלות הנפש" תשוקה עזה לקב"ה. ויש לשאול, הרי כתיב **אשר לא צוה אתם**: ומשמע שעברו על רצון ה'. ויש לומר, שהיו בדרגה כזו של התקשרות והתחברות לה' (קטורת מלשון התקשרות) עד שלא נזקקו לצווי; כל מעשיהם היו בדרך ממילא בהתאמה מלאה לרצון ה', כי רצונו הפך לרצונם שלהם.

[דעת זקנים מבעלי התוספות (דעזמבה"ת) ויקרא י] (א) **וישימו עליה קטרת**. פי' על האש כי בשום מקום לא מציינו הקטרה על המחיתה: **וינתנו בהן אש** – מהפך פשטא זקא-קטן, שתי דרשות שלפחות אחת מהן יוצאת מן הפשט, ואפשר שזה מה שמפרשים דעזמבה"ת על **וישימו עליה קטרת** שכאן הם הורו דבר שלא מצווה כי בשום מקום לא מציינו הקטרה על המחיתה.
(שמ' תצ' ט, ז) **לא-מעלו עליה קטרת זרה** [עלה ומנחה נסוד לא תסכו עליה]

אש זרה אשר לא צוה אתם: כלו' כבר הזהיר עליהם שלא לעשות כדכתיב **(שמ' תצ' ט, ז)** **לא-מעלו** (אש) **[עליו קטרת]** זרה וגם **(וי שמ' יא)** **לא צוה אתם** שלא התירה עתה להם **לפי שעה** כי לפעמים הקדוש ברוך הוא אוסר דבר ומתירו לפי שעה לגדל שמו בגוים **(וי שמ' ט, כד)** **ותצא אש מלפני ה' ותאכל את-המזבח את-העולה ואת-הקלבים וירא פלהעם ויחזקו ויפלו על-פניהם**:
(וי שמ' יב) **ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה'**:
(וי א, ז) **ונתנו בני אהרן הפקו אש על-המזבח וערכו עצים על-האש**:
[דעזמבה"ת] (ב) **ותצא**. לפי שלא עשו כהוגן דאע"ג דמצוה להביא אש מן ההדייט כדכתי' **(וי א, ז)** **ונתנו בני אהרן הפקו אש** היינו לאחר שירדה מן השמים פעם אחת אבל קודם לכן לא היה להביא מן ההדייט שממעט' בכבוד שמים שיאמרו באש של הדייט נאכל הקרבן ולפי' כשהביאו אותה פגעה בהן האש היורדת מן השמים. וק"ל שהרי קודם לכן כתיב **(וי שמ' ט, כד)** **ותצא אש מלפני ה'** מיהו אז"ל במסכת יומא שמתו מפני שהורו הורא' בפני משה רבן שדרשו **(וי א, ז)** **ונתנו בני אהרן הפקו אש** אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדייט:

אשר לא צוה – דרגא מרכא-כפולה טפחא, הסבר המבוסס על הסבר האדמו"ר ממ"ש ב-**(שמות ה, טו)** **למה תעשה כה** שמשמעותו של טעם זה (מרכא-כפולה) היא כשמו – להורות שמדובר בענין שיש בו כפל, שני צדדים מנוגדים זה לזה.
 ההסבר הוא של טט, לא של האדמו"ר ממ"ש.
 צד (א) ע"פ "אור החיים" תשוקה עזה לקב"ה. עד שלא נזקקו לצווי; כי רצונו הפך לרצונם שלהם.
 צד (ב) ע"פ דעזמבה"ת **אש זרה אשר לא צוה אתם**: כלו' כבר הזהיר עליהם שלא לעשות כדכתיב **(שמ' תצ' ט, ז)** **לא-מעלו** (אש) **[עליו קטרת]** זרה וגם **(וי שמ' יא)** **לא צוה אתם** שלא התירה עתה להם **לפי שעה**. והם (א) הורו הורא' בפני משה רבן שדרשו **(וי א, ז)** **ונתנו בני אהרן הפקו אש** אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדייט: (ב) הורו דבר שלא מצווה כי בשום מקום לא מציינו הקטרה על המחיתה.

אפשר לומר שבצד (ב) עצמו יש דבר **אש זרה אשר לא צוה אתם**: **(שמ' תצ' ט, ז)** **לא-מעלו** וניגודו שדרשו **(וי א, ז)** **ונתנו בני אהרן הפקו אש** אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדייט:
(וי א, ז) **ונתנו בני** – קדמא, במשמע שמקדימה ירידת האש מן השמים למתן האש מההדייט, כפי' **[דעזמבה"ת]** **(וי שמ' יב)** דמצוה להביא אש מן ההדייט כדכתי' **(וי א, ז)** **ונתנו בני אהרן הפקו אש** וגו' היינו לאחר שירדה מן השמים פעם אחת אבל קודם לכן לא היה להביא מן ההדייט שממעט' בכבוד שמים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורני"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: מעלה המראק והתורה שבעל פה, התשס"א – התשס"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, מעטע, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור ענהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרשובע"פ.

(וי' שמ' יא,ט) **אתְּזַה תֵּאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּמִים כָּל אֲשֶׁר לֹא סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בְּמִים בְּמִים וּבְנִחְלִים אַתֶּם תֵּאכְלוּ: (וי' שמ' יא,ז)**
וְכָל אֲשֶׁר אֵינְלוּ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בְּמִים וּבְנִחְלִים מִכָּל שְׂרָץ הַמַּיִם וּמִכָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר בְּמִים שֶׁקָּץ הֵם לָכֵם:
[בבלי חולין סו,א] ... וּבִדְרִים כָּל שֵׁשׁ לוֹ (וי' שמ' יא,ט) סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת. תנו רבנן: אין לו עכשיו ועתידי לגדל לאחר זמן, כגון הסולתנית והעפיאן - ה"ז מותר, יש לו עכשיו ועתידי להשירן בשעה שעולה מן המים, כגון [בבלי חולין סו,ב] אקונס ואפונס כספתיאס ואכספטיאס ואטונס - ה"ז מותר. תנן התם (משנה נדה פ"ג, ט"ז, בבלי נדה נא,ב): כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת; יש לו קשקשת ויש לו סנפיר - דג טהור, יש לו סנפיר ואין לו קשקשת - דג טמא. מכדי אקשקשת קא סמכינן, ליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר ! אי כתב רחמנא קשקשת ולא כתב סנפיר, הוה אמינא מאי קשקשת - סנפיר, ואפי' דג טמא, כתב רחמנא סנפיר וקשקשת. והשתא דכתב רחמנא (וי' שמ' יא,ט) **סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת, ממאי דקשקשת לבושה הוא? דכתיב ושריון קשקשים הוא לבוש, וליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר ! א"ר אבהו, וכן תנא דבי ר' ישמעאל: יגדיל תורה ויאדיר.**

ת"ר: ממשמע שנאמר אכול את שיש לו, שומע אני אל תאכל את שאין לו, וממשמע שנאמר אל תאכל את שאין לו, שומע אני אכול את שיש לו, ולמה שנאן - **לעבור עליו בעשה ולא תעשה; תֵּאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּמִים** מה ת"ל - שיכול, הואיל והתיר במפורש והתיר בסתם, מה כשהתיר במפורש לא התיר אלא בכלים, אף כשהתיר בסתם לא התיר אלא בכלים, מנין לרבות בורות שיחין ומערות ששוחה ושוחה מהן ואינו נמנע? ת"ל **תֵּאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּמִים**. היכן התיר בכלים דכתיב (וי' שמ' יא,ט) **אתְּזַה תֵּאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּמִים** וגו', **בְּמִים וּבְנִחְלִים** הוא דכי אית ליה אכול דלית ליה לא תיכול, הא בכלים - אף על גב דלית ליה אכול, אימא: בכלים אף על גב דאית ליה לא תיכול ! לא סלקא דעתך, דכתיב (וי' שמ' יא,ז) **וְכָל אֲשֶׁר אֵינְלוּ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בְּמִים וּבְנִחְלִים מִכָּל שְׂרָץ הַמַּיִם, בְּמִים וּבְנִחְלִים** - דלית ליה לא תיכול, הא בכלים, אף על גב דלית ליה - אכול. (דרך הסבר אחרת) ואימא: (וי' שמ' יא,ט) **בְּמִים** - כלל, (וי' שמ' יא,ט) **בְּמִים וּבְנִחְלִים** - פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט: **בְּמִים וּבְנִחְלִים** - אין, נעיצין וחריצין - לא ! (וי' שמ' יא,ט) **בְּמִים** - חזר וכלל. הני תרי כללי דסמיכי להדדי ניהו ! אמר רבינא כדאמרי במערבא: כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכין זה לזה,

[בבלי חולין סו,א] הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט וכלל. (וי' שמ' יא,ט) **בְּמִים** - כלל, (וי' שמ' יא,ט) **בְּמִים וּבְנִחְלִים** - פרט, (וי' שמ' יא,ט) **בְּמִים** - חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש - מים נובעים, אף כל - מים נובעים, מאי רבי - חריצין ונעיצין לאיסורא, ומאי מיעט - בורות שיחין ומערות להתירא. (דרך הסבר אחרת) ואימא: מה הפרט מפורש - מים גדלין על גבי קרקע, אף כל - מים גדלין על גבי קרקע, ומאי רבי - אפי' בורות שיחין ומערות (ט: מי שאין לו סנפיר וקשקשת במים עומדים) לאיסורא, ומאי מיעט - מיעט (ט: להתיר מי שאין לו סנפיר וקשקשת במים עומדים בכלים) !

אם כן, (וי' שמ' יא,ט) **תֵּאכְלוּ** (ט: או **תֵּאכְלוּ**) מאי אהני ליה? (תשובת) רבי ישמעאל תנא: (וי' שמ' יא,ט) **בְּמִים** (וי' שמ' יא,ט) **בְּמִים** שתי פעמים, אין זה כלל ופרט, אלא ריבה ומיעט; (וי' שמ' יא,ט) **בְּמִים** - ריבה, (וי' שמ' יא,ט) **בְּמִים וּבְנִחְלִים** - מיעט, (וי' שמ' יא,ט) **בְּמִים** - חזר וריבה; ריבה ומיעט וריבה - ריבה הכל, מאי רבי - חריצין ונעיצין (במים נובעים) לאיסורא, ומאי מיעט - בורות שיחין ומערות (במים עומדים) להתירא. (דרך הסבר אחרת) אימא: מאי ריבה - בורות שיחין ומערות (במים עומדים) לאיסורא ומאי מיעט - מיעט (להתיר במים עומדים בכלים) ! אי"כ (וי' שמ' יא,ט) **תֵּאכְלוּ** (ט: או **תֵּאכְלוּ**) מאי אהני ליה? ואיפוך אנא ! כדתני מתניה, דתני מתתיה בר יהודה: מאי ראתי לרבות בורות שיחין ומערות (במים עומדים) להתירא, ולהוציא חריצין ונעיצין (במים נובעים) לאיסורא? מרבה אני בורות שיחין ומערות - שהן עצורים ככלים, ומוציא אני חריצין ונעיצין שאין עצורים ככלים. הי סתום והי מפורש? פליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר: יש לו מפורש, ואין לו סתום. וחד אמר: אין לו מפורש ויש לו סתום. מאי טעמא דמאן דאמר יש לו מפורש? אמר לך: מיניה הוא דקא משתרו כלים, מאי טעמא דמאן דאמר אין לו מפורש? דהאי הוא דקמוכח אהאיך, דאי מהאיך הוה אמינא: בכלים (במים עומדים) אף על גב דאית ליה - (סנפיר וקשקשת) נמי לא תיכול. אמר רב הונא: **לֹא** (ראה רמב"ם מא' אסורות להלן) לשפי' (יערה) אינש שיכרא וצדכיתא (במסנת של קסמין שחוריה גדולים) באורתא (בחשכת לילה), דילמא פריש (בעל חי ללא סנפיר וקשקשת שגדל כבלי) לעיל מצבייתא והדר נפיל לכסא (והזר נפל לכלי שבו גדל), והוי עובר משום (וי' שמ' יא,מא) **הַשְּׂרָץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ** אי הכי, במנא נמי; דלמא פריש לרפנא דמנא והדר נפיל לכסא (והזר נפל לכלי שבו גדל), והוי עובר משום (וי' שמ' יא,מא) **הַשְּׂרָץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ** - דתניא: מנין לרבות בורות שיחין ומערות ששוחה ושוחה מהן ואינו נמנע - ת"ל: (וי' שמ' יא,ט) **תֵּאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּמִים**, וליחוש דלמא פריש לרפנא והדר נפיל - אלא היינו רביתיה, ה"נ: היינו רביתיה. אמר ליה רב חסדא לרב הונא, תניא דמסייע לך: (וי' שמ' יא,מא) **כָּל־הַשְּׂרָץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ** - לרבות יבחושין שסינן; טעמא - דסינן, הא לא סינן - שרי.

(וי' שמ' יא,מא) **וְכָל־הַשְּׂרָץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ שֶׁקָּץ הוּא וְלֹא יֵאָכֵל:**
(וי' שמ' יא,מא) **וְכָל־הַשְּׂרָץ** - מקף כרב-מצב מקור השרץ (א) פשט הכתוב שגדל בארץ (ב) שרץ שגדל במים עומדים בכלי ולא פרש ממנו (ג) שרץ שגדל בכלי במים עומדים ופרש ממנו מעצמו או ע"י סינון (ד) שרץ שגדל בפרי, לא נגע בגרעינו ולא פרש ממנו (ה) שרץ שגדל בפרי, נגע בגרעינו או פרש ממנו. במצב (ב) ו-(ד) מותר לאוכלו.
(וי' שמ' יא,מא) **וְכָל־הַשְּׂרָץ** - טפחא בתפקיד שנוי ורבוי, שרץ המים העומדים בפורשו ממקום גדילתו לאויר נוסף לו תואר שרץ הארץ ונאסר. שרץ הגדל בפרי בפורשו ממקום גדילתו לאויר הארץ או בנוגעו בגרעין הנחשב כמו הארץ, נוסף לו תואר שרץ הארץ ונאסר. אבל אם לא פרש מתרבה להיתר אכילה.
הַשְּׂרָץ עַל־הָאָרֶץ - מקף כרב-מצב מקור השרץ (א) פשט הכתוב שגדל בארץ (ב) שרץ שגדל במים עומדים בכלי או בורות שיחין ומערות ופרש מהם מעצמו או ע"י סינון (ג) שרץ שגדל בפרי, נגע בגרעינו או פרש ממנו.
הַשְּׂרָץ עַל־הָאָרֶץ - מונח אתנה, רבוי הגבלות בכל המצבים אסור לאוכלו.

לֹא [רמב"ם מאכלות אסורות פ"ב, ה"כ] המסנן את היין או את החומץ או את השכר ואכל את היבחושים או את היתושים והתולעות שסגן לוקה משום שרץ המים או משום שרץ העוף ושרץ המים, אפילו חזרו לכלי אחר שסגן שהרי פרשו ממקום ברייתן, אבל אם לא סגן שוחה ואינו נמנע כמו שפירשנו. [שר"ע י"ד הלכות בהמה וחיה טהורה סי' פד, ס"ג] המסנן מים, [ח] או שאר משקים, והיו בו תולעים או יבחושין או יתושים, אף על פי שחזרו לתוכו, אסורים, שכבר פירשו. לפיכך משקה ט] שדרך ליגדל בו תולעים, וכיוצא בהן, [י] אין לסננו בקסמים וקשים, כלילה, [ט ה] ח < שמא יחזרו ויפלו לתוך הכלי, ויבא לשתותן. הגה: [יא] אבל מותר לסנן דרך בגד או מסננת, שהרי לא יוכלו ליפול דרך שם אל תוך המשקה, [י ב] וכן <ה> מותר לערות המשקים מכלי אל כלי, הואיל והם תמיד עם המשקה, היינו רביתיהו (בית יוסף). וכן ב-[פסקי ר"ד מוסכת חולין מהדורה קמא סז,א]

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשורה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **פיר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתרש"ב פ.

1.8 **ויקרא שמיני ט,א (התשע"ט) (בהשתתפות נחלת יעקב)**
ויקרא שמיני יא, לג – לד: [לג] וְכָל-פְּלִי-חֶרֶשׁ אֲשֶׁר-יִפֹּל מֵהֶם אֶל-תּוֹכוֹ כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבְּרוּ:
[לד] מִפֶּל-הָאֶכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבֹא עֲלָיו מִים יִטְמָא וְכָל-מִשְׁקָהּ אֲשֶׁר יִשְׁתָּהּ בְּכָל-פְּלִי יִטְמָא:
(ו'י שמ' יא, לד) מִפֶּל-הָאֶכָל – מקף כבורר בין אוכל שלא חישב עליו ש יהיה נח לו מכך שירדו עליו משקים, כגון ירידת הטל, לכן לא הכשירו להיטמא באויר כלי חרס, ובין אוכל שחישב עליו שיהיה לו נח מכך שירדו עליו משקים כגון ירידת הטל, לכן הכשירו להיטמא באויר כלי חרס

מִפֶּל-הָאֶכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אולא-גרש מונח רביע, כעין יוצא מן הכלל המלמד על הכלל או על עצמו, כאן שחישב עליו שיהיה לו נח מכך שירדו עליו משקים כגון ירידת הטל, לכן הכשירו להיטמא באויר כלי חרס

[שפת"ח] - שלא תאמר שכיון שנכנס לתוך כלי (חרס) הטמאו (הטמא) ואחר שיצא מן הכלי אם באו עליו מים יטמא דנאמר שחזור הטומאה וניער אחר שיבוא עליו מים לכן אמר והוא בתוך כלי. אם לא חישב עליו שיהיה לו נח שירדו על האוכל משקים אז לא הוכשר לקבל טומאה לא בכלי חרס ולא מחוץ לכלי חרס.

אֲשֶׁר יֵאָכֵל – מונח רביע כעין לפחות ארבעה לימודים על **מִפֶּל-הָאֶכָל** שיש עליו מחשבת אכילה ושנח לו שנפלו עליו מים (משקים) להכנה ואז מוכשר לקבל טומאה ו- [רש"י] מפרט שמונה לימודים כמסומן בפירושו.

[רש"י] (ו'י שמ' יא, לד) מִפֶּל-הָאֶכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל - מוסב על **מקרא העליון (ו'י שמ' יא, לג) כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִטְמָא** –

(ו'י שמ' יא, לד) מִפֶּל-הָאֶכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבֹא עֲלָיו מִים, והוא בתוך כלי חרס הטמא, **(יא, לד) יִטְמָא**. וכן **וְכָל-מִשְׁקָהּ אֲשֶׁר יִשְׁתָּה בְּכָל-פְּלִי** - והוא בתוך כלי חרס הטמא, **(יא, לד) יִטְמָא**. וכן **וְכָל-מִשְׁקָהּ אֲשֶׁר יִשְׁתָּה בְּכָל-פְּלִי** - והוא בתוך כלי חרס הטמא, **(יא, לד) יִטְמָא**. למדנו מכאן דברים הרבה: למדנו תו"כ שמיני פרשתא ח,א, (ט: א) שאין אוכל מוכשר ומתוקן לקבל טומאה, עד שיבאו עליו מים פעם אחת; (ט: ב) ומשבאו עליו מים פעם אחת, מקבל טומאה לעולם, (ט: ג) ואפילו נגוב. (ט: ד) והיין והשמן וכל הנקרא 'משקה' מכשיר זרעים לטומאה כמים; שכך יש לדרוש המקרא: **אשר יבא עליו מים או כל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא - האוכל**. (ט: ה) ועוד למדו רבותינו מכאן, שאין ולד הטומאה מטמא כלים; שכך שינונו (פסחים כ,א-ב): יכול יהו כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס? תלמוד לומר: "כל אשר בתוכו יטמא" (לעיל, לג), **מכל האוכל - אוכל מטמא מאויר כלי חרס**, ואין כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס. לפי שהשרץ יאב הטומאה, והכלי שנטמא ממנו יולד הטומאה; לפיכך אינו חוזר ומטמא כלים שבתוכו. (ט: ו) ולמדנו עוד (ראה פסחים כ,א), שהשרץ שנפל לאויר התנור, והפת בתוכו ולא נגע השרץ בפת, התנור יראשון והפת שנייה; ולא נאמר: וראין את התנור כאלו מלא טומאה, ותהא הפת תחלה; שאם אתה אומר כן, לא נתמעטו כל הכלים מליטמא מאויר כלי חרס, שהרי שנתמא עצמה נגעה בהן מגבן. (ט: ז) ולמדנו עוד (ראה חולין קי"ב), על ביאת מים, שאינה מכשרת זרעים, אלא אם כן נפלו עליהן משנתלשו; שאם אתה אומר: מקבלין הכשר במחובר, אין לך דבר אוכל שלא באו עליו מים. ומהו אומר **אשר יבוא עליו מים**? משנתלשו. (ט: ח) ולמדנו עוד (ראה יומא פ,א), שאין אוכל מטמא אחרים, אלא אם כן יש בו כביצה; שנאמר **אשר יאכל** - אוכל הנאכל בבת אחת. ושיערו חכמים: אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת.

(ו'י שמ' יא, לה) וְכָל אֲשֶׁר-יִפֹּל מִנְבִלְתָּם עֲלָיו יִטְמָא תַנּוּר וְכִיּוּרִים יִתֵּן טַמְאִים הֵם וְטַמְאִים יִהְיוּ לָכֶם: יד ג

(ו'י שמ' יא, לו) אֵף מֵעֵין וְכוּר מְקוּהָ מִים יִתֵּן טַמְאִים וְנִגְעַת מִנְבִלְתָּם יִטְמָא:
(ו'י שמ' יא, לז) וְכִי יִפֹּל מִנְבִלְתָּם עַל-פְּלִי-זָרַע זָרַע אֲשֶׁר יִרְעַע טַמְאִים יִהְיוּ לָכֶם: יד א וקבלת טומאה

(ו'י שמ' יא, לח) וְכִי יִתֵּן מִים עַל-זָרַע וְנִפֹּל מִנְבִלְתָּם עֲלָיו טַמְאִים הוּא לָכֶם: יד א וקבלת טומאה

(ו'י שמ' יא, לט) וְכִי יִמּוֹת מִן-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר-הָיָא לָכֶם לְאֶכְלָה הִנֵּנּוּ מִנְבִלְתָּהּ יִטְמָא עַד-הַעֲרֵב: יד ב

[בבלי חולין קי"ב, מתני'] [חולין פ"ט, מ"א]. העור והרוטב והקיפה והאלל והעצמות והגידין והקרניים והטלפים - מצטרפין לטמא טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבלות. כיוצא בו, וגו' **לטמא [רמב"ם טומאת אוכלין פ"ד, ה"ד]** העור המחובר בבשר והמרק והתבלין והאלל אף ע"פ שמקצתו חישב עליו ומקצתו לא חישב עליו, מקצתו פלטתו חיה ומקצתו פלטתו סכין, והעצמות המחוברות בבשר, והגידים והקרניים מן הטלפים והכנפיים והנוצה, והמקומות הרכים מן הצירפניים ומן החרטום המובלעין בבשר, כל אחד מאלו מתטמאין ומצטרפין לכביצה או לכחצי פרס.

לֹא [רמב"ם שאר אבות הטומאה פ"א, ה"ז] ואלו דברים שאין מטמאין מן הנבילות, העצמות והקרניים והטלפים אפי' עיקרן הרך שאם יחתך מן החי יוצא דם, והעור אף על פי שאינו מעובר, והאלל והגידים והמרק והתבלין שמתבשלין עמה, בד"א בזמן שפירשו מן הנבילה, אבל הנוגע באחד מכל אלו כשהן מחוברין בבשר ה"ז טמא, והוא שיהיה בבשר כזית, שאין אחד מכל אלו מצטרף לכזית.

גמ'. תנינא להא (סיוע וברור למה שלמדנו במשנה לחלק בין טומאת אוכלין המוגדרת כטומאה קלה, לבין טומאת נבילה המוגדרת כטומאה חמורה. אוכלין מוגדר כטומאה קלה כי מטמאים אוכלין אחרים רק בכביצה ובתנאי שחשב על האוכלים המטמאים לאכילה. נבילה מטמאה מיד בלי מחשבה ובכזית), **דת"ר: שומרים** (הגמרא פותחת בעור בלבד שהוא שומר ולימדה המשנה שהעור מצטרף לשיעור ביצה של אוכלים) - לטומאה קלה, ולא (מצטרף לשיעור כזית ל) שומרים לטומאה חמורה (של נבילה).

שומרים לטומאה קלה מנלן? דתנא דבי רבי ישמעאל: (ו'י שמ' יא, לו) עַל-פְּלִי-זָרַע זָרַע - כדרך שבני אדם מוציאים לזריעה, חטה בקליפתה, ושעורה בקליפתה, ועדשים בקליפתן.

(ו'י שמ' יא, לז) עַל-פְּלִי-זָרַע – הכתוב הזה בעל שני תפקידים. (א) הוא דוגמא לאוכל בצורתו הטבעית (ב) הוא מלמד איך זרע נראה באופן כללי. **עַל-פְּלִי-זָרַע** – מקף מקף בתפקיד צרוף שלושה פרטים לדבר אחד. זרע, קליפה דקה העוטפת את הזרע (קליפה פנימית הנקראת סובין שהיא גם מאכל וגם מגינה על הזרע בזריעתו), קליפה חיצונית עבה העוטפת את הקליפה הפנימית ושומרת על הזרע בשעת גידולו ואינה אוכל. בחיטה היא בעלת שתי שכבות המוץ והגלומות. את החיטה זורעים בדרך כלל ללא המוץ והגלומות אך תמיד עם הסובין משום שהסרתם עלולה לגרום לזנזק לעובר שבזרע.

ב-**[הערה 8 שוטנשטיין חולין קי"ב, ב]** מובא דעת רבי יהודה וכן פסק [רמב"ם הל' טומאת אוכלין ח,יא] שאין שומר לשומר. ולכן רק הקליפה הפנימית (הסובין) היא שומר והקליפה החיצונית אינה שומר ואינה יד. ורמב"ן לומד "כי יותן מים (ו' משקין אחרים)" על קליפה חיצונית (אע"פ שהוא עצמו אינו מאכל), הזרע מוכשר ונתקן להקרא אוכל ולקבל טומאה. וגם אם לא חשב עליו לאוכל אלא לזריעה מוכשר לקבל טומאה.

ט: **מקף אחד** ממעט קליפה חיצונית מלהיות שומר (כר' יהודה ורמב"ם) לכן אינה מצטרפת לשיעור ביצה להכניס או להוציא טומאת אוכלים. לעומת קליפה פנימית שהיא שומר וגם אוכל ומצטרפת לשיעור כביצה. אפשר כי **מקף שני** מברר שאע"פ שהקליפה הפנימית לעצמה היא שומר, בכל זאת כשנצברה לעצמה לכביצה אז מקבלת מוציאה טומאת אוכלים.

(ו'י שמ' יא, לו) עַל-פְּלִי-זָרַע זָרַע – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, (א) ע"פ **[מקרא מפורש עוז והדר קפג על רש"י]** זרוע של כל מיני זרעים.

(ו'י שמ' יא, לו) אֲשֶׁר יִרְעַע – מונח מרבה אתנח מגביל. כאן מלמד שקבלת טומאת אוכלין היא רק בתלוש ע"י אדם ומעצמן (תו"כ מחובר

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת לטוב (טורו"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: עמי המרקה והתורה שבעל פה, התשפ"א: תמצית ההשקפה; אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבו; מהפך פשט – מרצא מפשט; מרצא = מארץ, רבו; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפח – שני משמעות, רבו מתפשט; מרצא טפחא – קב' שעשורה לגולו, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרצא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרצא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבו, מיעוט), תלישא קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיונו לנושאים/אחרים בתרשוב"פ.

לארץ אינו מקבל טומאה אפילו הוכשר, ולתוספות רק בריכוז של כביצה ואז (וי' שמ' יא, לח) וְכִי יִתְּנֶינָם עַל-זֵרַע וְנָפַל מִנְבִלָתָם עָלָיו טָמְאָה הוּא לָכֶם. אם יותן עליו מז' משקין (מים ביניהם) יוכשר לקבל טומאה.

(וי' שמ' יא, לז) טְהוֹרָה – טפחא בתפקיד שנוי [מקרא מפורש עזו והדר ע"פ תו"כ] זרעים שנטמאו אחרי זריעתם בקרקע נטהרים. (וי' שמ' יא, לז) הוּא – סלוק, מגביל

ולא שומרים לטומאה חמורה מנלן? דתנו רבנן: (וי' שמ' יא, לט) בְּנִבְלָתָהּ – ולא בעור שאין עליו כזית בשר, (וי' שמ' יא, לט) בְּנִבְלָתָהּ – המיעוט בא מהניקוד מפיק באות ה"א ללמד על בשר נבלה.

(וי' שמ' יא, לט) הַנֶּנֶע בְּנִבְלָתָהּ – מרצא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, או יתור לרבות – לצרף עור השומר על לפחות כזית בשר שאז גם הוא יטמא טומאה חמורה.

יכול הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא? תלמוד לומר (וי' שמ' יא, לט) וְטָמְאָה, מאי קאמר? אמר רבא, ואמרי לה כדי, חסורוי מיחסרא והכי קתני: (וי' שמ' יא, לט) בְּנִבְלָתָהּ וְלֹא [רמב"ם] שאר אבות פ"א, ה"ז? בעור שאין עליו כזית בשר ועור משלימו לכזית, יכול שאני מוציא אף עור שיש עליו כזית בשר, הנוגע כנגד בשר מאחוריו, יכול לא יהא טמא, ואפילו מעשה יד נמי לא עביד? תלמוד לומר (וי' שמ' יא, לט) וְטָמְאָה.

(וי' שמ' יא, לט) וְטָמְאָה – מרצא בתפקיד לרבות לטמא אדם וכלים הנוגעים כנגד בשר נבלה מאחריה (היינו חלקי בהמה שאינן בשר ושיש עליהם כזית בשר) ראה חלק שני ב- [רמב"ם] להלן.

(וי' שמ' יא, לט) וְטָמְאָה עַד-הָעֶרְבַּב – מרצא מרבה, סלוק מגביל. ביחד עשויים ללמד על רבוי הגבלות לטמא כ- [רמב"ם] שאר אבות

הטומאה פ"א, ה"ז] (חלק א) ואלו דברים שאין מטמאין מן הנבילות, העצמות והקרניים והטלפים אפי' עיקרן הרך שאם יחתך מן החי יוצא דם, והעור אף על פי שאינו מעובד, והאלל והגידים והמרק והתבלין שמתבשלין עמה, בד"א בזמן שפירשו מן הנבילה, (חלק ב) אבל הנוגע באחד מכל אלו כשהן מחוברין בבשר ה"ז טמא, והוא שיהיה בבשר כזית, שאין אחד מכל אלו מצטרף לכזית. תנן התם: כל כל [רמב"ם] טומאת אוכלין פ"ה, ה"ה] ומנין לידות האוכלין שהן מתטמאות ומטמאות כשהן מחוברין עם האוכלין שנאמר (וי' שמ' יא, לח) וְטָמְאָה הוּא לָכֶם לכן שבצרכיכם.

שהוא יד ולא שומר – טמא ומטמא ואינו מצטרף (לשיעור לקבל טומאה בכביצה ולתוס' להעביר טומאה בכביצה), שומר ואף על פי שאינו יד – טמא ומטמא ומצטרף, לא יד ולא שומר – לא טמא ולא מטמא. ידות היכא כתיבי? דכתיב: (וי' שמ' יא, לח) וְכִי יִתְּנֶינָם עַל-זֵרַע וְנָפַל מִנְבִלָתָם עָלָיו טָמְאָה הוּא לָכֶם. לכל שבצרכיכם לרבות את הידות, וכתוב: (וי' שמ' יא, לט) וְכִי יָמוּת מִן-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר-הִיא לָכֶם. לכל שבצרכיכם לרבות את הידות יד להכניס (לטמא את האוכל) ולהוציא (להעביר טומאה מאוכל טמא לאוכל אחר); שומר להכניס ולהוציא לא צריך קרא, (לומד זאת במידת) קל וחומר, מיד אתי' (לומד לשומר מהלכות יד ומסביר את הקל והומר); ומה יד שאינה מגינה – מכנסת ומוציאה (טומאה), שומר לא כל שכן!

שומר דכתב רחמנא (וי' שמ' יא, לז) עַל-פְּלִי-זֵרַע זָרוֹעַ שמרבה שומר) למה לי – שמע מינה: לצרף (לשיעור טומאה).

(שואלת הגמרא אולי אפשר לדרוש את הפסוקים באופן אחר) ואימא: יד – להכניס (לטמא את האוכל) ולא להוציא (לטמא אוכל אחר), (ואילו) שומר – להכניס ולהוציא (ללמוד מ- (וי' שמ' יא, לז) עַל-פְּלִי-זֵרַע זָרוֹעַ), אבל יד להוציא, ושומר לצרף – לא (מלת לא מתיחסת ליד להוציא ולשומר לצרף) ! (ובאה דחיה) יד – להכניס ולא להוציא לא מצית אמרת (אין באפשרותך לאמר כך), השתא עיולי מעיילא (פשוט לך שיד מכניסה טומאה), אפוקי מיבעיא? (על להוציא יש לך שאלה, לא כל שכן שמוציא) ואימא (ואם תאמר): יד – להוציא ולא להכניס, שומר – להוציא ולהכניס, אבל יד להכניס ושומר לצרף – (בשניהם) לא! יד יתירא כתיב: (וי' שמ' יא, לה) תַּנְהוּר וְכִיכָרִים יִתֵּן טָמְאִים הֵם וְטָמְאִים יְהִי לָכֶם – לכל שבצרכיכם לרבות את הידות (יד ג), הי מינייהו מייתת? לכתוב רחמנא בזרעים ((יא, לה) יד א), וליתו הנך (וילמדו שתי ידות לכלים ונבלה) מינייהו – (דוחה) מה לזרעים שכן טומאתן מרובה (מאב הטומאה ומראשון לטומאה, לכן אי אפשר ללמוד לרבות ידות מזרעים שהם אוכל)!

לכתוב רחמנא בתנור ((יא, לה) יד ג), וליתו הנך (וילמדו שתי ידות לאוכל ונבלה) מינה – (דוחה) מה לתנור שכן מטמא מאוירו (מאב הטומאה כמו שרץ ונבלה באוירו בלי לנגוע בו)!

לכתוב רחמנא בנבלה (יא, לט) יד ב), וליתו הנך (וילמדו שתי ידות לכלים ולאוכל) מינה – מה לנבלה (שהיא אב הטומאה) שכן מטמאה אדם, ומטמאה במשא, וטומאה יוצאה מגופה!

חדא מחדא לא אתיא (הנסיין ללמוד בבנין אב אחד מאחד אי אפשר ללמוד, כי כל אחד יש לו חומרה שלו), (מוצע שהתורה תכתוב שני מקורות בבנין אב משני כתובים) תיתי חדא מתרתי (תביא אחד משניים); הי תיתי (איזה שתיים תכתוב ונלמד את השלישי)? לא לכתוב רחמנא בזרעים ותיתי מהנך (ותלמד מכלים ונבלה) – מה להנך שכן מטמאין שלא בהכשר (לקבל טומאה בנפילת ז' משקין), תאמר בזרעים שאין מטמאין אלא בהכשר! אמר רב הונא בריה דרב יהושע: פירות שלא הוכשרו, כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי (לכן אי אפשר לדחות), אלא פריך הכי (דחיה בדרך אחרת): מה להנך שכן מטמאין (מקבלים טומאה) שלא בנגיעה (תנור מאוירו ונבלה מעצמה), תאמר בזרעים שאין מטמאין אלא בנגיעה! (ונדחה הלימוד מכלים ונבלה לאוכל)

לא לכתוב רחמנא בתנור ותיתי מהנך (מאוכל ונבלה) – מה להנך שכן (שניהם) אוכל!
לא לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מהנך (מכלים ואוכל) – (אין הכי נמי (אכן אתה צודק ופסוק הנבלה (יא, לט) יד ב) אלא) יד דנבלה למה לי?
אם אינו ענין ליד נבלה, תנהו ענין ליד דעלמא (להלכה הכללית), יד להכניס יד להוציא, (וגם להלכה ש) שומר – לצרף. ואכתי (עדיין) יד דנבלה אצטרף, דאי לא כתב רחמנא בנבלה הוה אמינא: דיו לבא מן הדין (הנבלה) להיות כנדון (כלים ואוכל), מה הנך לא מטמא אדם אף נבלה לא מטמאה אדם (וזה לא נכון כי נבלה אב הטומאה ומטמאה אדם) ! אלא, יד דנבלה מיצרף צריך (יא, לט), ושומר דנבלה הוא דלא צריך, למאי הלכתא כתביה רחמנא? אי לאיצטרופי – אמרת ((יא, לז)): (לכן (יא, לט)) לא מצטרף, (ואם תאמר שזה ללמד) ולהוציא – (נלמד ב) קל וחומר מיד אתי, אלא, אם אין ענין לשומר דנבלה – תנהו ענין ליד דנבלה, ואם אינו ענין ליד דנבלה (כי למדנו מיד כלים ואוכל ליד נבלה) – תנהו ענין ליד דעלמא (להלכה הכללית), יד – להוציא, יד – להכניס, ושומר – לצרף (הלכה כללית ששומר מצטרף לאוכל לטמא טומאת אוכלים להוציא טומאה בכביצה ולהכניס טומאה מחלוקת תוס' בכביצה ורש"י לפעמים כזית).

(וי' שמ' יא, לט) לְאִבְלָהּ הֶנֶע בְּנִבְלָתָהּ – אתנה (שהוא קיסר כמו בין פסוקים) מרצא טפחא

(וי' שמ' יא, לט) הַנֶּנֶע בְּנִבְלָתָהּ – מרצא טפחא בתפקיד יתור לרבות עור הנבלה השומר על בשרה, אבל הגמרא למדה על כתוב זה אם אין ענין לשומר דנבלה – תנהו ענין ליד דנבלה, ואם אינו ענין ליד דנבלה (כי למדנו מיד כלים ואוכל ליד נבלה) – תנהו ענין ליד דעלמא (להלכה הכללית), יד – להוציא, יד – להכניס, ושומר – לצרף (הלכה כללית ששומר מצטרף לאוכל לטמא טומאת אוכלים להוציא טומאה בכביצה ולהכניס טומאה מחלוקת תוס' בכביצה ורש"י לפעמים כביצה ולפעמים כזית).

וע"י (וי' שמ' יא, לט) לְאִבְלָהּ – אתנה (שהוא קיסר כמו בין פסוקים) מרצא טפחא בתפקיד מידת סמוכים ילמד הלכה כללית להוציא טומאה אל לְאִבְלָהּ לאוכל אחר. מדת סמוכים כעין (מדה כב) מדבר שחבירו מוכיח עליו, (מדה כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו, כגון בין תפקידי תבנית הטעמים מרצא טפחא בראש חצי פסוק (ב) רמו ללמוד מענין מחצי פסוק או פסוק (א) שלפניו. ואפשר שלפעמים ירמו ללמוד מ- (ב) ל- (א)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = חלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנשואים/אחרים בתרש"ב פ.

1.9 ויקרא שמיני ט,טא (התש"פ)

אין תורת כהנים לפסוקים: ויקרא שמיני ט,ט: - ויקרא שמיני ט,יד:

ויקרא שמיני ט,ט: וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֶת-הַדָּם אֵלָיו

וַיִּטְבַּל אֶצְבְּעוֹ בַדָּם וַיַּתֵּן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-הַדָּם יָצַק אֶל-יְסוּד הַמִּזְבֵּחַ:

ודומה לו (ויקרא אה,ה) .. **וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-הַדָּם**

(וי' שמ' ט,ט) **וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֶת-הַדָּם [תורה שלמה לב] זאת היתה תחלת העבודה לאהרן ולבניו (מדרש הגדול) טט: לאהרן תחלת**

העבודה ב-(וי' שמ' ט,ט) ויקרב אהרן אל-המזבח וישתט את-עגל הסטאת אשר-לו:)

[בבלי מועד קטן כח,ב] ... נענה רבי טרפון ואמר: (וי' שמ' יו) וַאֲחֵיכֶם לְלִבִּית יִשְׂרָאֵל וְכָכֹל אֶת־הַשְּׂרָפָה, והלא דברים קל וחומר: ומה נדב ואביהוא שלא עשו אלא מצוה אחת, דכתיב **וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֶת-הַדָּם אֵלָיו - כך, בניו של רבי ישמעאל - על אחת כמה וכמה. **[נועם אלימלך]** מסירות נפש שעשו נדב ואביהוא יצק את יסוד המזבח. המצוה היחידה שעשו נדב ואביהוא בחנוכת המשכן, נחשבת להם מאד כי בקבלת הדם והולכתו אל אהרן השתתפו בכפרה מחטא העגל לאהרן, ולעם שהביאו לחטא (קצת ע"פ **משך חכמה**).**

[תורה שלמה לב*] (וי' אמר כא,יז) דָּבַר אֶל-אֶהֱרֹן לֵאמֹר אִישׁ מִזֶּרְעֶךָ לְדֹרְתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בָּל מִיּוֹם לֹא יִקְרָב לְהַקְרִיב לָחֶם אֲלֵהֶיו: אין לי אלא תמידים שהם קרויים לחם וכו' מגין לרבות את הדם, ת"ל להקריב. ואומר **וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֶת-הַדָּם אֵלָיו (ספרא אמור פרשתא גג),**

[תוי"ש הערה לב*] ... וברמב"ן ויקרא א ה אבל מדרש רבותינו והקריבו זו קבלת הדם שאין לשון והקריבו קריבת הרם למזבח שחיא ההולכה אבל הוא לשון קרבן שיעשה מן הדם קרבן והוא לקבלו ולזרוקו על גבי המזבח. וחולקים האם זריקה נכללת ב-וַיִּקְרְבוּ****

(וי' שמ' ט,ט) **וַיִּקְרְבוּ- תלישא-גדולה בתפקיד לימוד אלפניו (וי' שמ' ט,ט) וַיִּקְרַב אֶהֱרֹן** כעין מחיצה שאהרן נעשה בעל בחינה נעלה בעבודה ראשונה זאת, ועוד בתפקיד לימוד לכתוב אחריו כעין מחיצה שבני אהרן נעשו בעבודה זאת בעלי בחינה נעלה (אהרן ובניו שליחי ה') אע"פ שרק קבלו והוליכו דם עגל הכפרה והזריקה – נתינה על הקרנות נעשתה ע"י אהרן.

(וי' שמ' ט,ט) **בְּנֵי –** קדמא (צ"ע) (וי' שמ' ט,ט) **אֶהֱרֹן אֶת-הַדָּם אֵלָיו –** מונח זרקא סגול בתפקיד מוסיף ממין הענין על הענין שמצוה יחידה שעשו בחנוכת המשכן נחשבת להם כמצוות רבות שעשו אחרים אחריהם.

הפסוק עוסק במתן דם עגל חטאת של אהרן על קרנות מזבח הקטורת, ויציקת שיירי הדם על יסוד המזבח. מלמד פסוק (וי' שמ' ט,יא) כי **וְאֶת-הַבֶּשֶׂר וְאֶת-הָעוֹר שָׂרַף בְּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: [רש"י] ו-[שפת"ח י ט,יא) מפרשים שחטאת זאת וכל כיוצא בה נשרפים מחוץ למחנה. ממבוא זה נסביר את טעמי המקף בכתוב הבא בפסוק (וי' שמ' ט,ט) **וְאֶת-הַדָּם יָצַק אֶל-יְסוּד הַמִּזְבֵּחַ****

(וי' שמ' ט,ט) **וְאֶת-הַדָּם –** מקף מברר בין יש דם ובין אין דם ... **אֶל-יְסוּד –** מקף מברר אם היציקה על היסוד היא למצוה או חובה.

[משנה זבחים פ"ה מ"ב] [*] פרים הנשרפים (טט: בדומה לעגל החטאת של אהרן במילואים) ושעירים הנשרפים שחיתתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון הזיה על הפרוכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעכבת שיירי הדם (היינו כמו ב-(וי' שמ' ט,ט) וְאֶת-הַדָּם) היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון אם לא נתן (היינו כמו (וי' שמ' ט,ט) **וְאֶת-הַדָּם – מקף כגון שלא נותר דם, ולא **יָצַק אֶל-יְסוּד –** מקף ללמד שהיציקה היא למצוה ולא חובה) לא עכב אלו ואלו נשרפין בבית הדשן (כמו שנאמר (וי' שמ' ט,יא) **וְאֶת-הַבֶּשֶׂר וְאֶת-הָעוֹר שָׂרַף בְּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:**)**

ויקרא שמיני ט,טב: וַיִּשָּׂא אֶהֱרֹן אֶת-יָדָיו (כתיב) יָדָיו (קרי) אֶל-הָעַם וַיְבַרְכֵם וַיִּגְדַּל מַעֲשֵׂת הַחַטָּאת וְהַעֲלָה וְהַשְּׁלֵמִים:

(וי' שמ' ט,טב) **וַיִּשָּׂא אֶהֱרֹן אֶת-יָדָיו (כתיב) יָדָיו (קרי) אֶל-הָעַם וַיְבַרְכֵם –** קדמא דרגא תביר טפחא

(ט,טב) **וַיִּשָּׂא –** קדמא כתנאי – מעשה מקדים ל-**וַיְבַרְכֵם** בברכת כהנים. **אֶהֱרֹן אֶת-יָדָיו אֶל-הָעַם –** דרגא תביר טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין שעל כל אחד חל אותו ענין או אותה הלכה. אפשר שמרמז לפסק הרמב"ם שקודם לברכת כהנים כל כהן **[רמב"ם תפילה ונשיאת כפים פ"ד,ה"ב]** אין הכהנים רשאים בכל מקום להוסיף ברכה על שלשת הפסוקים כגון יי' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים וכיוצא בה לא בקול רם ולא בלחש שנאמר לא תוסיפו על הדבר, בשעה שכל כהן עולה לדוכן כשהוא ח עוקר רגליו לעלות ואמר יהי רצון מלפניך יי' אלהינו שתהיה ברכה זו שצוינונו לברך את עמך ישראל ברכה שלמה ואל יהי בה ממשול ועון מעתה ועד עולם, וקודם שיחזיר פניו לברך את העם מברך ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה **(יד המלך שם)** בכוונת הלב, ואחר כך מחזיר פניו לציבור ומתחיל לברכם, וכשמחזיר פניו מן הציבור אחר שמשלים ט אומר עשינו מה שגזרת עלינו עשה עמנו מה שהבטחתנו **(דב' תבוא כו,טו) הַשְּׂקִיפָה מִמַּעַן קִדְשָׁךָ מִן-הַשָּׁמַיִם וַיִּבְרַךְ אֶת-עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל.**

(ט,טב) **וַיְבַרְכֵם –** אתנה מגביל, (א) כפי' רמב"ם רק שלושה פסוקי ברכת כהנים. (ב) כפי' **[יד המלך שם]** בכוונת הלב ושכהן שאינו אוהב ישראל, או שאינו אוהב על ישראל לא יברך. **[יד המלך (לנדה) הל' תפילה ונשיאת כפים פ"ד,ה"ב] ... [סוטה לט, א], הובא שם סיום הברכה בתיבת באהבה, ולא ידעתי הכוונה של סיום זה דבאהבה, והיכן נצטוו הכהנים לברך באהבה, והרי לא נאמר בתורה רק **(במ' נשא ו,ג) כֹּהֵן תִּבְרַכְוּ, ואם אמנם מסתמא נכון הוא שהברכה תהיה בלב שלם, אבל עדיין היכן ידענו דנצטוו על כך לברך באהבה. ואולי נסמך זה על מדרש רבה במדבר פרשה י"א וז"ל, (ובג) אָמַר לָהֶם (בחולם) מלא, שתהיו מברכין אותם בכוונת הלב כדי שתשלם הברכה בהם. הרי לך לדעת המדרש דנצטוו על כך לברך בכוונת הלב, וע"ז ניתקן הנוסח לסיים הברכה במלת באהבה. ונתעוררתי מן משכיל אחד כי כן הוא בפירוש בזהר פרשת נשא וז"ל, תנא כל כהן דהוא לא רחיס לעמא או לא רחמינ ליה לא יפרוס ידיו לברכא לעמא, דכתיב **(משלי טב,ט) טוֹב־עֵינָן הוּא יִבְרַךְ. אל תקרי יבורך אלא יברך.******

ויקרא שמיני יז: : ומפתח אהל מועד לא תצאו פן-תמתו כי-שמן משחת ה' עליכם ונעשו כדבר משה:

[רלב"ג] (וי' שמ' יז) ומפתח אהל מועד לא תצאו פן-תמתו - רוצה לומר, שלא יניחו עבודתם מפני המקרה הרע הזה שקרה להם.

מוצע לומר כי טעם **ומפתח** - תלישא-קטנה, משמש בתפקיד עקירת פריצת מחיצת המקדש בזמן עבודה, כעין העלם ידיעה, ואם במזיד יהיה דינו כהמשך ה-[רלב"ג]

ולמדנו מזה המקום, שאיזה כהן שיהיה שהניח עבודתו ויצא מן המקדש, חייב מיתה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרישיב – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתרסא-פ.

ויקרא שמיני יח: וַיִּדְבֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:

להסברת טעם מקף (וי' שמ' יח) אֶל-אַהֲרֹן נעזר באחד מההסברים לטעם מקף ב-5 מופעים כמו (שמ' תשא לא,יב) **וַיִּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה**

לֵאמֹר: וב-70 מופעים כמו (במ' בה' ח,א) **וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:**

אֶל-מֹשֶׁה – מקף כבורר את דרך הפניה אל משה. בין ישיר ובין לא ישיר. מאמר או דבור ה' אינו ישיר אל משה אלא כהסבר ב- (במ' בה' ח,א) **וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:** ר"ת הפסוק מצטרפים למלת מאל"ו – מרמז שמשה היה תמיד מזומן לנבואה ולא היה צריך הכנה להשראת הנבואה, ה' מידבר והנבואה מגיעה מאליה. כפ' [רש"י] ... (במ' נשא ז,פט) **מִדְבַר** – כמו 'מתדבר'; כבודו של מעלה לומר כן: מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו.

(וי' שמ' יח) **אֶל-אַהֲרֹן** – מקף כבורר את דרך הפניה אל משה. בין ישיר ובין לא ישיר. [תורה שלמה נד] מביא שקלא וטריא האם דרך משה או ישירות. ולפי הדוגמא ממשה עצמו (במ' בה' ח,א) גם אם התיחד הדיבור אל-אהרן זה היה כפ' [רש"י] לגבי משה... (במ' נשא ז,פט) **מִדְבַר** – כמו 'מתדבר'; כבודו של מעלה לומר כן: מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו. היינו פניה לא ישירה.

[חמשה חומשי תורה, אונקלוס מדויק – מעט צרי, ויקרא, לב יעקב זאב, ע' נו (אוצר החכמה)] (וי' שמ' יח) ומליל יי לאהרן למימר: לאהרן: דרך אונקלוס לתרגם "דבר אל ... מליל עם (עיין מש"כ לעיל א,א). ולפי זה היה צריך לתרגם כאן, דווקא, 'עם אהרן', ולא 'לאהרן'. אבל עיין מש"כ רבינו אברהם בן הרמב"ם (שמ' ו,יג), שהטעם שתרגם אונקלוס "וידבר ה' משה ואל אהרן" ומליל ה' עם משה ולאהרן וכו', מפני שה' דבר עם משה אבל לאהרן נתגלה במחזה. א"נ כונתו למה שאמרו חז"ל (תורת כהנים ויקרא נדבה פרק ב,א) שדיבר ה' עם משה שיאמר לאהרן (ע"כ ט) חמר ומרוי יין ודבר המשכר ...

[אוצר המדרשים – ויקרא, גרינבוים נפתלי, ע' עו, (אוצר החכמה)] (וי' שמ' יח) **וַיִּדְבֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:** יכול לאהרן נאמר? והלא כל המצות כלן נאמרו למשה בסיני? – [ילקוט שמעוני נשא] תלמוד לומר: "אשר דבר ה' אליהם ביד משה" (להלן פסוק י"א). למשה נאמר לא לאהרן נאמר, אם כן למה נתלה באהרן? [לפין שהוא צריך לו [כלומר: דבור זה שיך אל אהרן [מדרש הגדול]

ויקרא שמיני ט: יִין וְשֵׁכָר אֶל-תִּשְׁתּוּ אֹתָהּ וּבִגְדֵיךָ אֶתָּךְ בְּבִאָכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תִמְתּוּ חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:

(וי' שמ' ט) **יִין** – מונח מרמז שאפשר שאת תבנית הטעמים הבאה **וְשֵׁכָר אֶל-תִּשְׁתּוּ אֹתָהּ וּבִגְדֵיךָ אֶתָּךְ** יש ללמוד יותר מפעם אחת.

(וי' שמ' ט) **וְשֵׁכָר אֶל-תִּשְׁתּוּ אֹתָהּ וּבִגְדֵיךָ אֶתָּךְ** – גרשיים מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביעי, התבנית גרשיים מונח רביעי, מרמזת ללימוד של כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או ללמד על הכלל.

(וי' שמ' ט) **וְשֵׁכָר אֶל-תִּשְׁתּוּ** – מקף כבורר בין שתיה של שכרות ובין שתיה שאינה של שכרות, כפ' [רש"י] **יִין וְשֵׁכָר** יין כדרך שכרותו. [בעל הטורים] (וי' שמ' ט) **יִין וְשֵׁכָר אֶל-תִּשְׁתּוּ**. נוטריקון ואם שתה כדי רביעית יין אסור להורות (כריתות יג ב). תפלת שכור תועבה (עירובין סד א):

[תורת הפסק, הרב מרסיאנו] ע"פ [רבנו בחיין] **אֶל-תִּשְׁתּוּ אֹתָהּ וּבִגְדֵיךָ** – איסור השתיה הוא בזמן שלמשמר הכהנים יש זמן משמרתו. אבל כהן גדול יכול לרצות לעבוד כל עבודה, כל זמן. לכן יש פסק הבדל בין כ"ג שהוא באזהרה מתמדת כי יכול לבוא בכל עת לעבודה, ובין כהן פשוט שמוזהר בשתיה של שכרות רק בזמן המשמרת שלו.

אֶל-תִּשְׁתּוּ אֹתָהּ קריאה עם פסק מבדילה בין כ"ג ובין כהן פשוט בזמן שלו במשמרת שלו.

קריאה ללא פסק משהו בין כ"ג ובין כהן פשוט בזמן המשמרת שלו.

אֹתָהּ וּבִגְדֵיךָ – פסק כפ' [בעל הטורים] (וי' שמ' ט) בגימטריא יצאו החללים ובעלי מומין (תו"כ): קריאה עם פסק מבדילה בין כהנים שלמים המשרתים במקדש ובין חללים כהנים בעלי מום, מענין לבדוק האם בעלי מומים שעוסקים בעבודות שלא לפני הצבור במקדש (כגון התלעת עצים) האם גם הם אסורים בשתיה.

(וי' שמ' ט) **וּבִגְדֵיךָ אֹתָךְ** – מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבע, אפשר שמלמד על שיעור הפוגת השפעת רביעית יין של זמן מהלך ארבע מיל שאחריו יוכל לשרת במשמרת. ומכאן לימוד אל הוראת רב או דיין שלא יורה עד שיפוג שתיית יין או שכר.

(לימוד א) של כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל, משווה גישת אוהל מועד לגישת מזבח, כפ' [רש"י] (וי' שמ' ט) **בְּבִאָכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד** – אין לי אלא כבואם להיכל, בגשתם למזבח מנין, נאמר כאן ביאת אוהל מועד, ונאמר בקידוש ידים ורגלים ביאת אוהל מועד, מה להלן עשה גישת מזבח כביאת אוהל מועד, אף כאן עשה גישת מזבח כביאת אוהל מועד:

(וי' שמ' ט) **בְּבִאָכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד** – תביר ממעט ביאה אסורה כאשר שתה פחות משיעור רביעית יין או שכר.

ב"ה טוב טעם ודעת (טור"ל) כי במצוותו האמנותי – ההללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפה: אתנה, סלקו = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מרבי; דרנא – דרנא; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול; 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – חלק השלישי; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתרש"ב"פ.**

1.10 ויקרא שמיני ט,ט (התשפ"א) (בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא שמיני יא, לג: וְכָל-כְּלֵי-חָרֶשׁ אֲשֶׁר-יַפֵּל מֵהֶם אֶל-תּוֹכּוֹ כֵּל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִטָּמָא וְאִתּוֹ תִשְׁבְּרוּ:
ויקרא שמיני יא, לד: מִכָּל-הָאֵכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבֹא עִלְיוֹ מִיָּם יִטָּמָא וְכָל-מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתָּה בְּכָל-כְּלֵי יִטָּמָא:

פיסקא א [ספרא שמיני פרשה ז סוף פרק ח] מ"א (וי' שמ' יא,גל) כָּל-חָרֶשׁ אֵין לי אלא חרס מנין לרבות כלי נתר"ל וכלי-חרס (כאילו כתוב (וי' שמ' יא,גל) **כָּל-כְּלֵי-חָרֶשׁ**) (הח"ח: פ') הו"ו דוכל דריש לרבות כלי נתר), מנין לרבות את האהלים (הח"ח: פ') שעשה אהל מכלי חרס דאית ליה בית קיבול כגון שכפאו על השרץ והטומאה בתוכו, ודין הוא (הח"ח: פ') שיטתה אהל זה ולזה צריך אני לקרא לרבות אותו שיטמא) ומה אם כלי עץ שטימא פשוטים (הח"ח: פ') היינו אותם חזוי למדרס הזב דכתיב ביה (וי' מצ' טו,ד) כל המשכב אשר ישכב עליו, והיינו כל העשוי למשכב כגון שולחן וטבלא וכיוצא בו), טיהר אהלים (הח"ח: פ') שאינו מטמא מאוירו כדלקמן). כלי חרס שטיהר פשוטים (הח"ח: פ') שאינו מטמא אלא אם יהיהלו תוך דאל תוכו בעינין כדלקמן ומדרס כלי חרס טהור כדיליף מקראי בפרק ר"ע אינו דין שנטהר אהלים תלמוד לומר (וי' שמ' יא,גל) **כָּל-חָרֶשׁ**. (הח"ח: פ') והוא כמו וגו' אשר יפול מהם אל תוכו וזה נמי באויר שבתוכו מונה השרץ לרבות את האהלים. מנין לרבות שברי כלי חרס, תלמוד לומר (וי' שמ' יא,גל) **וְכָל-כְּלֵי-חָרֶשׁ** (הח"ח: פ') דכל מרבה אף השברים אם יהיה עדיין שם כלי עליו, והוא שיהיו עושיין מעין מלאכתו ויש לו תוך לקבל).

נ"י: נמצאו ג' לימודים (לימוד א) וא"ו יתירה שנאמר (וי' שמ' יא,גל) **וְכָל-כְּלֵי-חָרֶשׁ**; (לימוד ב) מלת "כלי" יתירה, שנאמר (וי' שמ' יא,גל) **כָּל-חָרֶשׁ** שהיה יכול לומר וכל-חרס בא לרבות את האהלים (הגר"א גורס להוציא אהלים, שאין טומאת אהל, והח"ח כתב הנה לכאורה מוקשה הגהתו מאד וכל המפרשים פרשו כפשטות הברייתא שבא לרבות את האהלים והוא בא להוציא, אכן כאשר נתבונן אין חולק כלל על כל המפרשים ע"כ לישונו ודוחה את גרסת הגר"א); (לימוד ג) שמלת (וי' שמ' יא,גל) **כָּל** יתירה ובא לרבות שברי כלי חרס הרחבה של (לימוד ב) שבו רבינו את האהלים. לדעת [רמב"ם הל' כלים פ"ג,ה"ה] היינו כלי חרס שכפאו על השרץ דומיא להאהיל על השרץ. [ראב"ד שם] מסכים לדינא עם הרמב"ם אלא מפרש דכוונת הברייתא "אהלים" היינו שגם כלי חרס המכיל יותר מ'ל סאה האוכל שבתוכו יטמא משרץ באווירו, אבל לא הכלי. (אבל כלי הקטן מ-40 סאה נטמא).

הנה בדיון השלישי לרבות שברי כלי חרס כתב ה-**הח"ח** וזה לישונו **כָּל** מרבה אף השברים אם יהיה עדיין שם כלי עליו, והוא שיהיו עושיין מעין מלאכתו ויש לו תוך לקבל ע"כ. וצ"ע מניין שצריך שיהיו עושים מעין מלאכתו, אולי סגי בעושיין מעין מלאכה, כמו שמצינו לגבי שבת בענין מוקצה שיש חילוק בין עושה מעין מלאכתו הראשונה לבין העושה מלאכה גרידא. [שושנים לדוד משנה שבת פ"ח,מ"ז] (כלי חרס) דאעפ"י שנושבר כיון שעדיין עושה מעין מלאכתו שהיה עושה כשהיה שלם בודאי דחשיב בהכי. וצריך לומר שזה נרמז בטעמי המקרא של (וי' שמ' יא,גל) **וְכָל-כְּלֵי-חָרֶשׁ** ב' מקפים לברור בין מצבים אחדים. לכן נלמד (מקפ א) אם אין עושים מעין שום מלאכה אוירו טהור, (מקפ ב) עושה מעין מלאכה אבל לא מלאכתו המקורית אין אוירו מטמא. אבל מ-**ספרא שמיני פרשה ז סוף פרק ח] מ"ג נראה ללמוד ש-(מקפ ב) בורר בין דעת ר' ישמעאל ששברי חרס שיושבים לבדם בלא סמיכה עדיין כלים הם, שיעור נפח שבר למלאכה לפי שיעור כלי החרס שנושבר ממנו ואם עושה מלאכה גם נטמא. ר' עקיבא שיעור שבר כלי חרס לפי מקום עשייתו וצורת הכלי. וגם יש להם שיעורים להחשב שעושים מלאכתם. ר' נחמיה ור"א בן יעקב אומרים מרבים גם שבר ללא דפנות. כמו שנאמר להלן:**

[ספרא שמיני פרשה ז סוף פרק ח] מ"ג מכאן אמרו (הח"ח: ד משנה זו שייכא לסוף משנה א' ואח"כ צריך להיות המשנה ב' 'הגר"א, וכן הוא בילקוט וכן נראה מהראב"ד] וזהו שאמרו מכאן אמרו ר"ל אחרי שאמר מתחילה לרבות שברי כלי חרס אמר שמכאן למדו לטמא שברי כלי חרס ששהם עדיין ראויים לקבל, הדקים שבכלי חרס (כלי חרס הדקין וקטנים) הם [ו] קרקרותיהם ודפנותיהם יושבים שלא מסומכים שיעורן בכדי סיכת קטן (פ"י בין שהן עצמן אין מחזיקין אלא כדי סיכת קטן, בין שנשברו ונשארו קרקרותיהן פ"י כמו קרקעותיהן דהיינו שוליים שלפני הקרקע, או נשארו דפנותיהן ויכולין לבדן לישב בלא סמיכה עדיין כלים הם ואם מחזיקין שמן כדי סיכת קטן כלומר כדי סיכת אצבע קטנה של קטן בן יומו טמאין, והכי מפרש הגמ' במס' שבת דף עח: (ו)עד לוג (שיעור זה של סיכת קטן לשברי כלים שלא היה מתחילתו אלא לוג, שאם היה מתחילתו יותר מלוג בעינין שיעור גדול לשבריו יותר מכדי סיכת קטן) מלוג ועד סאה ברביעית (כלי שהיה מתחילתו מחזיק מלוג ויותר מלוג עד סאה שיעור שבריו ברביעית הלוג, וליתר מסאה עד סאתיים שיעור שבריו בחצי לוג וכן כולם) מסאה ועד סאתים בחצי לוג, מסאתים ועד שלש ועד חמש סאים בלוג דברי ר' ישמעאל. ר"ע אומר אני איני נותן בהם מידה (לפי גודל הכלי וקטנו אלא לפי המקומות שרגילין לעשותן ולפי צורת הכלים) אלא הדקים שבכלי חרש (שאין להם צורת קדרות והן קטנים ביותר שיעור שבריהן כדי סיכת קטן, ומשהגיעו להיות כתבנית קדרות קטנות שיעורן ברביעית) הם [ו] קרקרותיהם ודפנותיהם יושבים שלא מסומכים שיעורן בכדי סיכת קטן (ו) עד קדרות דקות, מקדירות דקות ועד חביות לודיות (שנעשות בלוד) ברביעית, מלודיות ועד לחמיות (שנעשות בבית לחם והן גדולות מאותן שנעשות בלוד) בחצי לוג, מלחמיות ועד חצבים גדולים (כדות גדולות כל מה שאפשר), בלוג, נשתקע הדבר ולא נאמר עכשיו (פ"י ר' נחמיה ור"א) הם היו שאמרו לו נשתקע הדבר ולא נאמר כמו שמצינו שהם חולקים עליו) ר' נחמיה ור"א בן יעקב אומרים חצבים גדולים שיעורן כבי' לוגין, הפכים הגלילים (שנעשו בארץ הגליל) והחביות (חביות קטנות והיינו דקין שבכלי חרס) שיעור קרקרותיהם כל שהם, ואין להם דפנות (לפי שצדיהן שוה השטח וכל מה שנשבר מהן נשאר דומה ללוה פשוט וע"כ הדפנות טהורות).

[ספרא שמיני פרשה ז סוף פרק ח] מ"ב (וי' שמ' יא,גל) אֲשֶׁר-יַפֵּל מֵהֶם יֵשׁ מֵהֶם לְטַמֵּא וְיֵשׁ מֵהֶם לְטַמֵּא (הח"ח: ד)מהם משמע מקצת מהם שלא כל הנופלים מטמאים פרט לתרנגול שבלע את השרץ ונפל לאויר התנור טהור (הח"ח: ד)טומאה בלועה אינה מטמא) ואם מת (הח"ח: כ)כשבלעו שלא שהה שיעור עיכול משעה שבלעו עד שמת) טמא (הח"ח: ח)התנור טמא). מניין לחלק בין תרנגול חי ובין מת? ונראה (וי' שמ' יא,גל) **אֲשֶׁר-יַפֵּל – מקפ כבורר בין שרץ בלוע שזה טומאה בלועה אם הבלוע, כאן עוף, חי נפל לתוך כלי חרס לא מטמא כמפורש בתו"כ (ומסברא לומדים ששהתה מעל שיעור עיכול לא מטמא) ובין בולע, כאן עוף, מת שמטמא, ובין שרץ מת עצמו שנפל לתוך כלי חרס (וממקום אחר לומד לשיעור כעדשה). (וי' שמ' יא,גל) **אֲשֶׁר-יַפֵּל מֵהֶם** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, מרבה על שרץ מת שלם, שרץ חלקי (משיעור עדשה ויותר) ושרץ בלוע בבלוע מת שמת לפני שיהיו לעיכול השרץ הבלוע.**

פיסקא ב עיין פ' [רש"י] (וי' שמ' יא,לד) מִכָּל-הָאֵכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל - מוסב על מקרא³ העליון (וי' שמ' יא,גל) כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִטָּמָא – ולא על (וי' שמ' יא,גל) וְאִתּוֹ תִשְׁבְּרוּ וצריך ביאור מה סלקא דעתך (מה כוונת רש"י). [שפת"ח פ] מפני שאין לו דביקות עם (וי' שמ' יא,גל) וְאִתּוֹ תִשְׁבְּרוּ הסמוך לו ופירוש (יא,לד) אֲשֶׁר יָבֹא עִלְיוֹ מִיָּם אֲשֶׁר באו עליו, מפני ש-אֲשֶׁר יָבֹא אחר שהיה בתוך כלי חרס

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להבדיל; מונח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא טגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקשת; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרשובע"פ.

הטמא אם יבא עליו מים יטמא ואין הדבר כן שהרי התורה אמרה וי' שמ' יא, לח) וְכִי יִתֵּן מַיִם עַל-זָרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו וְזֶה הוּא שְׂמָא והוסיף עוד הרב לומר והוא בתוך כלי חרס

[שפת"ח פ] שלא תאמר שכיון שנכנס לתוך כלי (חרס) הטמא (הטמא) ואחר שיצא מן הכלי אם באו עליו מים יטמא דנאמר שחוזר הטומאה וניער אחר שיבוא עליו מים לכן אמר והוא בתוך כלי. פירוש דבריו, היה מקום לומר ש-(יא, לד) בא מיד לאחר (יא, לג) נִבְלָתוֹ תִשְׁבְּרוּ והיינו השרץ נפל לכלי שבתוכו אוכל לא מוכשר ואמרה תורה ראשית לקיים (יא, לג) נִבְלָתוֹ תִשְׁבְּרוּ אך האוכל שבכלי לא טמא בפועל כי לא הוכשר ועל זה בא (יא, לד) ללמדנו שכל האוכל שהיה בכלי שנשבר והאוכל בחוץ אם יוכשר בביאת משקים עליו, אזי יהיה טמא משום שחוזר וניער (כי היה באויר כלי שהיה בו שרץ) ולפי זה מדויק לשון (יא, לד) אֲשֶׁר יָבֹא עָלָיו מַיִם ועל זה מגלה [רש"י] שאין דין חוזר וניער ו-(יא, לד) קאי ארישא (יא, לג) ומלמד שרק האוכל שהיה מוכשר ובכלי חרס יטמא משרץ באוירו. וזה שפי' [שפת"ח] (יא, לד) אֲשֶׁר יָבֹא אשר באו. אמנם צריך באור מדוע אין מפרשים כהוה אמינא. אמנם [שפת"ח] הביא מקור שלא אומרים חוזר וניער מ-(יא, לח) וְכִי יִתֵּן מַיִם עַל-זָרַע אך זה גופא צריך עיון כי גם שם אפשר לפרש טמא משום חוזר וניער. ועל-כן נראה לפרש כלהלן (וי' שמ' יא, לג) וְכָל-כְּלֵי-חָרֶשׁ - תבנית הטעמים של שלש המלים המוקפות קדמא זקא-קטן בתפקיד כעין מידה (ל"א מל"ב מידות) כב- [מדרש תנאים, מהר"ז איינהורן ע' קלו (אוה"ח)] מוקדם והוא מאוחר בענין, ופירושו מוקדם דבר זה שנכתב בפסוק או בפרשה קודם לדבר אחר אבל באמת יתכן במקומות הרבה שהדבר הזה שנכתב מוקדם אינו מוקדם כ"א בענין הכתיבה לבד אבל בענין כוונת הכתוב צריך להיות מאוחר

לפיכך זה עומק הביאור של פ' [רש"י] (וי' שמ' יא, לד) מִכַּל-הָאֹכֵל אֲשֶׁר יֹאכֵל - מוסב על מקרא³ העליון יעויין בפ' [שפת"ח פ] והעולה מדבריו שהיה מקום לפרש הפסוקים כפי סדרם, דהיינו לאחר נפילת השרץ בכלי ושבתו (יא, לג) האוכל שהיה בכלי ועכשיו הוא מחוץ לכלי ובאו עליו מים כעת הוכשר וניער בו טומאה בגלל שהיה בכלי לפני שבירתו. ואין אנו מפרשים כן אלא שהכתוב ב-(יא, לד) הוא מוקדם ל-(יא, לג) ונמצא שהכתוב (וי' שמ' יא, לג) וְכָל-כְּלֵי-חָרֶשׁ וגו' הוא המאוחר ונרמז בתבנית הטעמים של (וי' שמ' יא, לג) וְכָל-כְּלֵי-חָרֶשׁ - תבנית הטעמים של שלש המלים המוקפות קדמא זקא-קטן בתפקיד כעין מידה (ל"א מל"ב מידות) מוקדם והוא מאוחר בענין, (וי' שמ' יא, לד) מִכַּל-הָאֹכֵל - מקף כבורר בין אוכל שלא חישב עליו שיהיה נח לו מכך שירדו עליו משקים, כגון ירידת הטל, לכן לא הכשירו להיטמא באויר כלי חרס, ובין אוכל שחישב עליו שיהיה לו נח מכך שירדו עליו משקים כגון ירידת הטל, לכן הכשירו להיטמא באויר כלי חרס.

מִכַּל-הָאֹכֵל אֲשֶׁר יֹאכֵל - אזלא-גרש מונח רביעי, כעין יוצא מן הכלל המלמד על הכלל או על עצמו, כאן שחישב עליו שיהיה לו נח מכך שירדו עליו משקים כגון ירידת הטל, לכן הכשירו להיטמא באויר כלי חרס אֲשֶׁר יֹאכֵל - מונח רביעי כעין לפחות ארבעה לימודים על מִכַּל-הָאֹכֵל שיש עליו מחשבת אכילה ושנח לו שנפלו עליו מים (משקים) להכנה ואז מוכשר לקבל טומאה ו-[רש"י] מפרט שמונה לימודים כמסומן בפירושו.

[רש"י] (וי' שמ' יא, לד) מִכַּל-הָאֹכֵל אֲשֶׁר יֹאכֵל אֲשֶׁר באו עָלָיו מַיִם, והוא בתוך כלי חרס הטמא, (יא, לד) יִטְמָא. וכן (יא, לד) וְכָל-מִשְׁקָהּ אֲשֶׁר יִשְׁתָּה בְּכַל-כְּלֵי - והוא בתוך כלי חרס הטמא, (יא, לד) יִטְמָא. למדנו מכאן דברים הרבה: למדנו (ראה תו"כ שמיני פרשתא ח, א) שאין אוכל מוכשר ומתוקן לקבל טומאה, עד שיבאו עליו מים פעם אחת; (ט: טט) ומשבאו עליו מים פעם אחת, מקבל טומאה לעולם, (ג: טט) ואפילו נגוב. (ט: טט) והיין והשמן וכל הנקרא 'משקה' מכשיר זרעים לטומאה כמים; שכך יש לדרוש המקרא: (יא, לד) אֲשֶׁר יָבֹא עָלָיו מַיִם או (יא, לד) וְכָל-מִשְׁקָהּ אֲשֶׁר יִשְׁתָּה בְּכַל-כְּלֵי יִטְמָא - האוכל. (ט: טט) ועוד למדו רבותינו מכאן, שאין ולד הטומאה מטמא כלים; שכך שנינו (פסחים כ, א-ב): יכול יהו כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס? תלמוד לומר: "כל אשר בתוכו יטמא" (לעיל, ג), (יא, לד) מִכַּל-הָאֹכֵל - אוכל מטמא מאויר כלי חרס, ואין כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס. לפי שהשרץ 'אב הטומאה', והכלי שנטמא ממנו 'ולד הטומאה'; לפיכך אינו חוזר ומטמא כלים שבתוכו. (ט: טט) ולמדנו עוד (ראה פסחים כ, א), שהשרץ שנפל לאויר התנור, והפת בתוכו ולא נגע השרץ בפת, התנור 'ראשון' והפת 'שנייה'; ולא נאמר: רואין את התנור כאלו מלא טומאה, ותהא הפת תחלה; שאם אתה אומר כן, לא נתמעטו כל הכלים מליטמא מאויר כלי חרס, שהרי טומאה עצמה נגעה בהן מבין. (ט: טט) ולמדנו עוד (ראה חולין קיח, ב) על ביאת מים, שאינה מכשרת זרעים, אלא אם כן נפלו עליהן משנתלשו; שאם אתה אומר: מקבלין הכשר במחומר, אין לך דבר אוכל שלא באו עליו מים. ומהו אומר (יא, לד) אֲשֶׁר יָבֹא עָלָיו מַיִם? משנתלשו. (ט: טט) ולמדנו עוד (ראה יומא פ, א), שאין אוכל מטמא אחרים, אלא אם כן יש בו כביצה; שנאמר (יא, לד) אֲשֶׁר יֹאכֵל - אוכל הנאכל בבת אחת. ושיערו חכמים: אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת.

דברים שראויים או עשויים להיטמא לא צריך מחשבה להכשירם לקבל טומאת אכלים (וי' שמ' יא, לד) מִכַּל-הָאֹכֵל - מקף כבורר בין אוכל שלא חישב עליו שיהיה נח לו מכך שירדו עליו משקים, כגון ירידת הטל, לכן לא הכשירו להיטמא באויר כלי חרס, ובין אוכל שחישב עליו שיהיה לו נח מכך שירדו עליו משקים כגון ירידת הטל, לכן הכשירו להיטמא באויר כלי חרס. (וי' שמ' יא, לד) מִכַּל-הָאֹכֵל אֲשֶׁר יֹאכֵל - אזלא-גרש מונח רביעי, כעין יוצא מן הכלל המלמד על הכלל או על עצמו, כאן שחישב עליו שיהיה לו נח מכך שירדו עליו משקים כגון ירידת הטל, לכן הכשירו להיטמא כגון באויר כלי חרס, ועוד אופנים [בבלי פסחים פ"א - אור לארבעה עשר ט"ז, א] מרישא דקרא שמעת ליה (וי' שמ' יא, לד) מִכַּל-הָאֹכֵל אֲשֶׁר יֹאכֵל וגו'! - חד בתלושין וחד במחורבין. וצריכי, דאי אשמעינן בתלושין - משום דאחשביניהו (החשיב אותם, מחשבה על כך), אבל מחורבין - אימא לא. ואי תנא מחורבין - משום דקיימי בדוכתייהו חשיבי, אבל תלושין - אימא לא, צריכי. (גם ללא מחשבה) [פירוש המשנה לרמב"ם מסכת חולין פ"ט, מ"א] ואמר בטומאת אכלים (וי' שמ' יא, לד) מִכַּל-הָאֹכֵל אֲשֶׁר יֹאכֵל כל הראוי לאכילה כמו שיתבאר במקומו. ומה שהתנה שיהא השוחט ישראל ושישחט לנכרי ושתהא הבהמה טמאה, כי בהצטרף כל התנאים הללו תטמא טומאת אכלין בלי מחשבה ובלי הכשר כפי הכללים שאבארם בשלישי דעוקצין. [בבלי חולין קיז, ב] מתני' [חולין פ"ט, מ"א]. העור והרוטב והקיפה והאלל והעצמות והגידין והקרנים והטלפים - מצטרפין לטמא טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבלות. ומפרט לטמא [רמב"ם טומאת אוכלין פ"ד, ה"ד] (ראה במקום אחר). [בית הבחירה (מאירי) בבלי חולין פ"ט - העור והרוטב [המתחיל בקיז, ב] ונאמר בספרי בנבלתה לא בעור ולא בעצמות ולא בגידים ולא בקרנים ולא בטלפים עד שיגע בכשר עצמו ונאמר בטומאת אוכלין (וי' שמ' יא, לד) מִכַּל-הָאֹכֵל אֲשֶׁר יֹאכֵל כל מה שראוי לאכילה (כגון מה שכתב לפני-כן, עור (רף) שנחשב כבשר וראוי לאכילה) (וי' שמ' יא, לד) אֲשֶׁר יֹאכֵל - מונח רביעי, לפחות ארבע אברי בהמה שחל עליהם טומאת אוכלין ולא טומאת נבילות. [משך חכמה] (וי' שמ' יא, לד) (מִכַּל-הָאֹכֵל) אֲשֶׁר יֹאכֵל (... יִטְמָא). בתורת כהנים פרק ט, א: יכול כל אוכל, תלמוד לומר אֲשֶׁר יֹאכֵל;; פרט לאוכל סרוח. עיין קרבן אהרן דפירש על המחשבה. וזה לשיטת הראב"ד, אבל להרמב"ם כל אוכל סרוח אינו מקבל טומאה אף אם היה ראוי מעיקרא קודם שנסרח לאדם והיה מאוכלי אדם גם כן אינו מקבל טומאה. מִכַּל-הָאֹכֵל - מקף ממעט אוכל סרוח.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מנח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טרקא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"שעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול**: 3 – רביע; 4 – מנח רביע – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** חבצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה: **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתרשוב"פ.

1.11 ויקרא שמיני ט,ט (התשפ"ב) (בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא שמיני יא, כד - כח

- (כד) וילאָה תַטְמְאוּ פְּלִיִּהֲגַעַע בְּנִבְלָתָם יִטְמְאוּ עַד־הָעָרִב׃
- (כה) וְכָל־הַנְּשָׂא מִנְבִּלָתָם יִכְבַּס בְּגָדָיו וְיִטְמְאוּ עַד־הָעָרִב׃
- (כו) לְכָל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הוּא מִפְּרִטָּה פְּרָטָה וְאֲשֶׁעוּ אֵיגְנָה שְׁסַעַת וְגָרָה אֵיגְנָה מַעֲלָה טְמָאִים הֵם לָכֵם פְּלִיִּהֲגַעַע בְּהֵם יִטְמְאוּ׃
- (כז) וְכָל־הַזָּרִיב עַל־פְּפִיו בְּכָל־הַחַיָּה הַחַלְכָת עַל־אֲרָפַע טְמָאִים הֵם לָכֵם פְּלִיִּהֲגַעַע בְּנִבְלָתָם יִטְמְאוּ עַד־הָעָרִב׃
- (כח) וְהַנְּשָׂא אֶת־נִבְלָתָם יִכְבַּס בְּגָדָיו וְיִטְמְאוּ עַד־הָעָרִב טְמָאִים הֵמָּה לָכֵם׃

ויקרא שמיני יא,כט: וזה לְכֵם הַטְּמָא בְּשֶׁרֶץ הַשָּׁרִץ עַל־הָאָרֶץ הַחֲלָד וְהָעֶכְבֵר וְהַצֶּבֶל לְמִינֵהוּ׃

ויקרא שמיני יא,ל: וְהָאֲנָקָה וְהַפֶּחַח וְהַקְּטָאָה וְהַחֲמַט וְהַתְּנַשְׁמַת׃

ויקרא שמיני יא,לא: אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֵם בְּכָל־הַשָּׁרִץ כֹּל הַנִּגְעַע בְּהֵם בְּמָתָם יִטְמְאוּ עַד־הָעָרִב׃

שמות בא יב,ח: וְאָכְלוּ אֶת־הַבֶּשֶׂר בְּפִלְיָה הֵגָה צְלִי־אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל־מִרְרִים יֹאכְלֵהוּ׃

ירושלמי פסחים פ"ז ה"א (וילנא נד,ב) מתני' כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך וראשי כנפים והסחוסין. וגו'

ירושלמי שם גמ' גידים הרכים ר' יוחנן אמר נמנין עליהן (על הגידין לאכלם) ר"ש בן לקיש אמר אין נמנין עליהן. רבי יעקב בר' אחא בשם ר' זעירה מחלפה שיטתיה דרבי יוחנן, מחלפה שיטתיה דר"ש בן לקיש (שכאן ב-ירושלמי פסחים פ"ז,ה"א) דעת ר' יוחנן ודעת ר"ל שונה מדעתם ב-בבלי חולין פ"ט,מ"ב). דאיתפלגון דתנינן תמן (שנחלקו ר' יוחנן וריש לקיש בדעותיהם ב-משנה חולין פ"ט,מ"ב)

המשך ירושלמי שם אלו שעורותיהן כבשרן (והולך ומונה) עור האדם ועור חזיר של יישוב (אם אכיל האוכלו עובר, אם אינו אכיל האוכלו לא עובר) ר' יוסה אומר אף עור של חזיר הבר. עור חטרת גמל הרכה עור הראש של עגל הרך עור בית הפרסות עור בית הבושת ועור השליל ועור שתחת האליה

המשך ירושלמי שם השייך לשמונה שרצים) ועור האנקה והכת והלטאה והחומט (מהשמונה שרצים שגם הם עורם כבשרן). ר' יהודה (התנא) אומר הלטאה כחולדה, וכולן שעובדן או שהילך בהן כדי עבידה טהורין חוץ מעור האדם. ר' יוחנן בן נורי אומר שמנה שרצים יש להן עורות (נפרדים מבשרן) א"ר יוחנן [ירו' פס' נה,א] לא שנו אלא לאיסור (אכילת העור) ולטומאה (מגע) קה"ע: דמטמאים כבשר דכתיב (יא),לא: אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֵם לרבות שעורותיהן כבשרם) אבל ללקות עור הוא ואין לוקין עליו משום נבלה (קע"ה: כי סופו להקשות).

אלו [רמב"ם שאר אבות הטומאה א,ט] ואלו בהמות שעורותיהם כבשרם: עור חזיר של יישוב ועור חטרת הגמל הרכה ועור בית הבושת ועור השליל ועור שתחת האליה, הרי אלו מטמאין הרי הנבילה, ואם עיבדן או הלך בהן כדי עבודה הרי אלו טהורים, ואם עשה בהן מעשה שביטלן טהורין אף על פי שלא הלך בהן כדי עבודה, כיצד אוזן חמור שטלאה לכפיתו טהורה, כמה הוא כדי עבודה ארבעה מילין, ואי זו היא חטורת רכה כל זמן שלא טענה, הגיע זמנה לטעון ולא טענה או שטענה קודם שיגיע זמנה הרי זה ספק. (ע"פ בבלי חולין קיב או קכב) ו-[רמב"ם] מתיחסים לבעלי החיים בעלי התכונות שב- [וי' שמ' יא,כד-כח] ולשמונה שרצים שב- [וי' שמ' יא,כט-לא]

הכתוב (יא,כט) וְזֶה לָכֵם הַטְּמָא הוא הכללה. בתבנית הטעמים של כתוב זה (יא,כט) וְזֶה לָכֵם הַטְּמָא – זקא-קטן מרמז על חלות הלמוד על שתי קבוצות של בעלי חיים, אלו שב- [וי' שמ' יא,כד-כח] ולשמונה שרצים שב- [וי' שמ' יא,כט-לא]. תבנית הטעמים של (יא,כט) וְזֶה לָכֵם – מהפך פשטא מוציאה לפחות אחד מהלמודים מפשטו. כל המנויים ב-[משנה חולין פ"ט,מ"ב] פרט לאדם הם בעלי חיים טמאים ועורם כבשרם. ה-[ירושלמי פסחים פ"ז ה"א (וילנא נד,ב)] מוציא מהפשט של שייכות לנושא שמונה שרצים וזה שייך גם לבעלי החיים שב- [וי' שמ' יא,כד-כח] בקובעו כולן שעובדן או שהילך בהן כדי עבידה [רמב"ם שאר אבות הטומאה א,ט] זמן הליכת ארבעה מילין) טהורין (במגע) חוץ מעור האדם. ה-[רמב"ם שם] מרחיב ע"פ [בבלי חולין קיב או קכב] ואם עשה בהן מעשה שביטלן טהורין אף על פי שלא הלך בהן כדי עבודה,

המשך ירושלמי שם) ר"ש בן לקיש אמר משנה שלימה שנה רבי בון לאיסור בין ללקות בין לטומאה. (שואלת הגמרא) מחלפה שיטתיה (יש לכאורה סתירה בדעת) דרבי שמעון בן לקיש (כי) תמן ב-[חולין שם] הוא עבד ליה (לעור כ) בשור וכא ב-[ירו' פס' שם] לגבי גיד) לא עבד ליה בשור.

אמר רבי יודה בר פזי שנייא היא (שונה הדבר) תמן ב-[חולין שם]) שהוא עור ועור סופו להקשות. (אדרבא זה מקשה יותר) כל שכן מחלפה שיטתיה דר"ש בן לקיש מה אין תמן (מה אם שם בחולין לגבי נבלה נחשב העור לאוכל למרות) שסופו להקשות הוא עבד ליה (עשה לעור להיות כמו) בשור (וידיה נבלה) כאן (בפסחים לגבי קרבן פסח עשה לגיד) שאין סופו להקשות לא כל שכן (שיחשב הגיד לאוכל). א"ר אבין טעמא דר"ש בן לקיש (שמ' בא יב,ח) וְאָכְלוּ אֶת־הַבֶּשֶׂר לא גידים (גזרת הכתוב שגידין לא נאכלים בפסח). פירש [פני משה] שר' יוחנן מסכים עם ר"ל שגידין אינם אוכל לגבי פסח ואין נמנים עליו. ולגבי מהתחלה העור לא נחשב לאוכל לגבי נבלה, לכן העור והגידין שוים כי לא נחשבים לאוכל ואין לוקים על אכילתם, אבל נטמאים על מגעם אם באו מנבלה. אין סתירה בדעת ר"ל כי לגבי פסח גיד לא נקרא אוכל מגזרת הכתוב, ועור נקרא אוכל לגבי נבלה.

[קרבן העדה ירו' פסחים ז,יא] חומט. תחלת ברייתו כבעדשה ממש בשולי התיק שלה: הלטאה כחולדה. עורה חלוק מבשרה: וכולן שעובדן. כל אלו שאמרו שהן מטמאין כבשר אם עיבדן נעשו עור וטבלו מותרות בשור וטהורין: או שהילך בהן. ששחון לדרוס עליהן שהוא קצת עיבודן: (ר' יוחנן בן נורי אומר שמנה שרצים) יש להן עורות. ואין מטמאין כבשרן:

אמר רבי יוחנן [דף נה עמוד א] לא שנו. (הארבעה הנמנים בירושלמי) שעורותיהן כבשרן אלא לאיסור שאסור לאכול העור: ולטומאה. דמטמאין כבשר דכתי' (וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֵם לרבות שעורותיהן כבשרן:

אבל ללקות. לענין מלקות אם אכל לעורין אין לוקין עליהן דהא סופו להקשות:

משנה שלימה שנה רבי. כלומר רבי שנה סתם ולא חילק משמע דלכל מילי (לאכילה, למגע, למלקות) בשור הוא:

וקשיא מוחלפת השיטה. דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש:

(הסבר לנסיון הירו' תרין) שנייא (שונה) היא תמן (ב-חולין). שאני התם שהוא עור ועור ודאי סופו להקשות משא"כ בגידים שאין סופן להקשות כל כך הוה ליה כבשר א"נ דסובר בגידין שאין סופן להקשות פליגי:

(הירו' דוחה ההסבר הנ"ל) ופריך כל שכן דמחלפא שיטתיה דרבי שמעון בן לקיש. דהשתא התם שסופו להקשות קאמרת דבשר הוא כל שכן כאן בגידין (בין אם יתקשו ובין אם לא) ולמה קאמר שאין נימנין עליהן:

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת מונח (ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – מוציא מפשט; מרכא = מרבי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשוט** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור. **עפירה**, **שגגה** = **שכחה**: **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. **מחיצה**, **עפירה**, **שגגה** = **שכחה**: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

טעמא דרבי שמעון בן לקיש. גבי פסח דלא חשיב לגידין כבשר דכתיב מיעוטא (שמ' בא יב,ח) וְאֶקְלָו אֶת־הַגִּידִים וְלֹא גִידִים אֲבָל בְּעוֹר שֶׁל עֵגֶל הָרֶךָ אֵזֵל בְּתַר הַשְּׂתֵא (שהוא ראוי לאכילה ואם יתנבל אז על אכילתו חייב מלקות):

חד. משני כהאי תנא דשאני הכא דכתיב (שמ' בא יב,ח) וְאֶקְלָו אֶת־הַגִּידִים וְלֹא גִידִים: (טט: לענין אכילת עור בפסח, פירשו [תוספות חולין עז, א] עור ששלף מטמא טומאת אוכלין כיון דחזי לאכילה כדאמר בסמוך ואף על גב דודא אין נמנין עליו בפסח)

[פני משה פסחים ז,יא] דאיתפלגון. כהא דתנינן תמן ב(חולין שם) פ' העור והרוטב אלו שעורותיהן כבשרן וכו' ופליגי דלענין מאי הן כבשר דר' יוחנן אמר **[דף נה עמוד א]** לא שנו אלא לאיסור אכילה כגון עור חזיר ועור חטוטרת גמל הרכה וכן לענין טומאת נבלה כאלו דקחשיב אוכל ללקות עור הוא ולא מיחשב כבשר מכיון שסופן להקשות:

משנה שלימה שנה רבי. לנו ובין לאיסור ובין למלקות ובין לטומאה חשיבי כבשר ומשום דבתר השתא אזלינן וקשיא: מחלפא שיטתיה דרשב"ל. דתמן עבד ליה כבשר וס"ל דבתר השתא אזלינן והכא בגידין הרכין לא עבד ליה בשר. וברומיא (ובקושיה בירושלמי שהייתה על) דר' יוחנן אדר' יוחנן לא מהדר מידי (לא מתיחסים בכלל) משום שקבלה היתה ביים **דהדר ביה ר' יוחנן** לגבי דר"ל בגידין וס"ל (הסכים לדעת ר"ל) אין נמנין עליהן אלא דר"ל אדר"ל קשיא (שלחולין יש על עור נבלה איסור אכילה ומלקות, ולעומת זאת ולפסח לא נמנים על הגידין)

(גסיון לתרץ) שנייא היא תמן שהוא עור ועור סופו להקשות. כלומר אינו עשוי להקשות אלא בסופו אבל עכשיו רך הוא: (דחיית גסיון לתרץ) ופריך א"כ כ"ש דמחלפא שיטתיה דר"ל וכו'. דמה אם תמן דמיהת סופו להקשות ביותר ויותר מן הגידין ואפ"ה הוא עביד ליה בשר דאזיל בתר השתא (שעתה הוא רך ולכן נקרא אוכל) כאן בגידין שאין סופן להקשות כל כך כמו הני דהתם לכ"ש דניזיל בתר השתא?: (התשובה) **(שמ' בא יב,ח) וְאֶקְלָו אֶת־הַגִּידִים** ולא גידיים, ומסתבר לומר שזה גם ממעט עור)

הרב א"מ פרל: שמות השרצים בפסוקים אינם לפי התכונה שעורם כבשרם או עורם לא כבשרם. **[בבלי חולין קכב]** לומד שהשמות בפסוקים הם לפי התכונה שעורם כבשרם או לא. טט: אפשר כי (יא,כט) שעורם לא כבשרם (יא,ל) עורם כבשרם. לר' יוחנן ארבעה שרצים עורם כבשרם היינו עורם מטמא במגע, אכילתם מנבלה אסורה, ואין לוקים על אכילתם ארבעה השרצים האחרים עורם לא כבשרם לכן עורם אינו מטמא במגע, אין לוקים על אכילתם. **(וי' שמ' יא,כט) הַחֲזִיר** (חולדה) **וְהַעֲכָבִיר וְהַצֶּב – ר' יהודה** אומר **(וי' שמ' יא,ל) וְהַלְטָאָה** כחולדה (כנראה עורה חלוק)

(וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֵם – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב היינו מרבה על בשר שמונה השרצים את עורם **[ספרא קיא א]** – לרבות עורותיהם יכול עורות כולם ת"ל **אֵלֶּה**. אלו עורות הטמאים עור האנקה הכח הלטאה והחומט. רבי יהודה אומר הלטאה כחולדה (יינו עורה לא כבשרה) ....

[ירושלמי פסחים פ"ז ה"א (וילנא נד,ב)] אלו **[רמב"ם מאכלות אסורות ד,כא]** ואלו שעורותיהן כבשרן: עור האדם ועור החזיר של ישוב ועור חטוטרת של גמל שלא טענו עליו משא מעולם ולא הגיע למשא שעדיין היא רכה ועור בית הבושת ועור שתחת האליה ועור השליל ועור האנקה והכח והלטאה והחומט כל אלו העורות כשהן רכות הרי הן כבשר לכל דבר בין לאיסור אכילה בין לטומאה. **[קרוב העדה]** לרבות שעורותיהן כבשרן טט: לטומאת מגע: לאיסור אכילה.

ועוד מרבה ע"פ **[אור-חיים (וי' שמ' יא,לא) הַטְּמָאִים]**. לתנא שאינו דורש טומאת עורותיהן מהטמאים (מה"א הידיעה) למה איצטריך, אז"ל (בתנ"כ) שבא לרבות ביצת השרץ שרקמה. גם דרשו **[ת"כ מעילה יז]** שיצטרפו לטומאה דם בדם, דם כבשר בין במין אחד בין בב' מינים. וצריך לדעת תיבת **(וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה** מה בא למעט לדרכו. ונראה לפרשה על דרך מה שכתב ה-**[רמב"ם בפרק ד' מהלכות אבות הטומאות]** דם השרץ כבשרו ומצטרף לכעדשה כל זמן שהוא מחובר לבשרו, לזה אמר **(וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה** למעט אם פירש הדם מן השרץ לא יצטרף עם הבשר: ועוד מרבה ב-**[בבלי חולין קכב,ב (יא,לא) הַטְּמָאִים]** לאסור צירן, רוטבן, מקפה. (ראה להלן מאמר א)

[ספרא קיא א] – לרבות עורותיהם יכול עורות כולם ת"ל **אֵלֶּה**. אלו עורות הטמאים עור האנקה הכח הלטאה והחומט. רבי יהודה אומר הלטאה כחולדה....

(וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֵם – תביר, מחלק בקבוצה המרבה על בשר שמונה השרצים את עורם לקבוצה שבה העור נחשב כבשר ולקבוצה שבה העור לא נחשב כבשר. **(וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֵם** – תביר, ע"פ **[אור-חיים (וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה]** למעט אם פירש הדם מן השרץ לא יצטרף עם הבשר **[רמב"ם בפרק ד' מהלכות אבות הטומאות]**: ביצת השרץ שרקמה. ועוד ביצת השרץ ש(לא) רקמה.

[ירושלמי פסחים פ"ז ה"א (וילנא נד,ב)] ר"ש בן לקיש (לומד) מה אין תמן (בחולין על עור של שמונה שרצים) שסופו להקשות הוא עבד ליה בשר כאן שאין סופו להקשות לא כל שכן. היינו מטמאים, אסורים באכילה מנבלה ולוקים על אכילת עור מנבלה שיתקשה ולא כל שכן שלוקים כאשר העור נשאר רך.

(וי' שמ' יא,לא) אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֵם בְּכָל־הַשָּׂרֵץ – מקף כבורר וּבִין שיטת ר' שמעון בן לקיש שלוקים על אכילת עור כאשר עור הוא כבשר, וּבִין שיטת ר' יוחנן שאין לוקים על אכילת עורם אפילו של אלו שעורם כבשרם ולא כל שכן על אלו שעורם לא כבשרם. אפשר שמלת **בְּכָל־** מלמדת שיש רוב היינו חמשה שרצים שעורם לא כבשרם (ורמב"ם פוסק ארבעה). בהסבר הרב א"מ פרל על אלו שעורם לא כבשרם לכן עורם אינו מטמא במגע, ואכילה אינה אסורה, אין לוקים על אכילתם. **בְּכָל־הַשָּׂרֵץ** – אתנא מגביל כדעת ר' יוחנן שגם בקבוצה שהעור כבשר לא ילקה על אכילתו.

מאמר (א) בנושא שמונה שרצים (נחלת יעקב) **[בבלי חולין קכב,א] מתני' [חולין פ"ב,מ"ט]**. אלו שעורותיהן כבשרן: עור האדם, ועור חזיר של ישוב, ר' יהודה אומר: אף עור חזיר הבר. ועור חטרת של גמל הרכה, ועור הראש של עגל הרך, ועור הפרסות, ועור בית הבושת, ועור השליל, ועור של תחת האליה, ועור **(יא,ל) וְהָאֲנָקָה וְהַכֶּחַ וְהַלְטָאָה וְהַחֲמוּט**, ר' יהודה אומר: הלטאה כחולדה **[רש"י]** עורה חלוק מבשרה). וכולן שעבדן, או שהילך בהן כדי עבודה – טהורי **[רש"י]** וכולן שעבידן - כל אלו שאמרו שהן מטמאין כבשר אם עיבדן נעשה עור ובטלו מתורת בשר וטהורין. או שהילך בהן - ששטחן לדרוס עליהן ברגלים שהוא קצת עיבודן, חוץ מעור האדם **[רש"י]** בגמרא על עולא: עור האדם טהור דלאו בשר הוא, ולא הוי בכלל מת). ר' יוחנן בן גורי אומר: שמונה שרצים יש להן עורות **[רש"י]** ואין מטמאין כבשרם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שזור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שזור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

עיינן בפסוק **(וי' שמיני יא,כט – ל)** ונמצא ב-**(יא,כט)** ג' שרצים וב-**(יא,ל)** חמשה שרצים.
עיינן **[חולין קכב,ב]** תנו רבנן: **(יא,לא) הַטְּמָאִים** לרבות עורותיהם כבשרם. יכול אפילו כולן? תלמוד לומר **(יא,לא) אֲלֵהָ** (פירוש רק החמשה שב **(יא,ל)**), מקשה הגמרא וה-**(יא,לא) אֲלֵהָ** אכולהו כתיבי, אמר רב **(יא,ל) לְמִינֵיהוּ** הפסיק הענין. עיינן פ' **[רש"י]** ד"ה **(יא,לא) הַטְּמָאִים** ה"א יתירה כדריש לרבות עורות שרצים הרכים שיהיו כבשר. מהא ה"א יתירה נמי רבינן צירן ורוטבם וקיפה שלהם, ועור הרך נמי בהדייהו, דהי מיניהו מפקת איהו נמי אוכלא.
וצריך ברור מניין דלמא מרבה רק עור או רק צירן וגו'?
ועיינן פ' **[רש"י]** על דברי רב **(יא,ל) לְמִינֵיהוּ** הפסיק הענין, ולא קאי האי אלא הקרא בתרא ד- **(יא,ל) לְמִינֵיהוּ** האמור בסוף פסוק ראשון הפסיק לומר שאינם מין אחד. אותם האמורים בפסוק ראשון **(יא,כט)** חלוקים מהאמורים בפסוק השני **(יא,ל)**.
ועיינן **[תוס']** ד"ה **(יא,ל) לְמִינֵיהוּ** תימא דאמר לעיל **[חולין קיב]** דהאי **(יא,לא) הַטְּמָאִים** לאסור צירן ורוטבם וגו' דהתם נמי נימא **(יא,ל) לְמִינֵיהוּ** הפסיק הענין. מה **[תוס']** יוצא דין צירן וגו' חל על כל השרצים ודין עורות כמו בשר חל רק על (חמשה השרצים ש) בפסוק **(יא,ל)**. ממשכה הגמרא ושואלת וליחשוב נמי **(יא,ל) וְהַתְּנִשְׁמֹת**! (שבסוף רשימת השרצים ב-**(יא,ל)**) שיהיה עורה כבשרה)
[בבלי חולין קכב,ב] אמר רב שמואל בר יצחק: רב תנא הוא, ותני תנשמת; והא תנא דידן לא תני תנשמת! אמר רב ששת בריה דרב אידי: תנא דידן סבר לה כר' יהודה, דאזיל בתר גישתא, ובגישתא דהלתאה קמיפלגי.
עיינן **[תוס']** ד"ה **(יא,ל) לְמִינֵיהוּ** (בתרא בתוס') קצת תימה כיון דהפסיק הענין למה לי **(יא,לא) אֲלֵהָ** ?
ונראה ליישב את כל הקושיות הנ"ל, היינו (א) מה חלוק בין עור לציר (ב) קושיית **[תוס']** למיניהו בתרא (ג) כיצד מרבים דין עור ודין רוטב (מה"א של מלת הטמאים)
מלת **(יא,לא) אֲלֵהָ** נצרכת מצד דקדוק הלשון, ומה שחז"ל ממעטים הוא משום טעם תביר ובא לחלק, לכן סבירא ליה לרב שצריך לומר שכל האמור בפסוק **(יא,ל)** בו התחדש דין עורות כבשרם, וטעמי **(יא,לא) הַטְּמָאִים לְכֶם** – מרכא טפחא באים לרבות ומזה נלמד על ציר ורוטב ומקפה ו-**[אור החיים]** הוסיף דם שלא פרש וביצת שרץ שרקמה.
(יא,לא) אֲלֵהָ – תביר מחלק וממעט ראה **[ירושלמי פסחים פ"ז ה"י]**

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת לטוב (ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובהם פה, התשפ"ג, תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מרבי; דרבי; דרנא – מצרף; תרבי – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תרבי טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תרבי טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תרבי מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מהמים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כול, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראס – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"ב ע"פ.

1.12 ויקרא שמיני ט,ט (התשפ"ג) (בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא שמיני יא,ח: מבשרם לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו: טמאים הם לכם:

[ספרא שמיני פרשה ב תחילת פרק ד אות ח – יב]

(ח) (וי' שמ' יא,ח) מבשרם ולא מן העצמות ולא מן הגידים ולא מן התלפים שלהם (אוצה"ח תו"ש ת"כ ע' סח) (הח"ח פי' שאינו עובר עליהם באכילתם הגידים שאמרנו הן הגידים הקשים כמו גידי הצואר שאינן ראויין לאכילה), (וי' שמ' יא,ח) ובנבלתם לא תגעו יכול יהו ישראל מוזהרים על מגע נבילות, ת"ל (וי' אמר כא,א) וְאָמַר ה' אֱלֹהֵי מִשְׁחָה אֶמְרָ אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּגֵי אֶהְרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לִגְפֹשׁ לֹא־יִטְמָא בְעַמְיָו: , הכהנים אין מטמאים למתים, ישראל מטמאים למתים.

[רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"ג ה"ו] אף על פי שחלב בהמה טמאה וביצי עוף טמא אסורין מן התורה אין לוקיין עליהם שנאמר (וי' שמ' יא,ח) מבשרם לא תאכלו על הבשר הוא לוקה ואינו לוקה על הביצה ועל החלב, והרי האוכל אותו כאוכל חצי שיעור שהוא אסור מן התורה ואינו לוקה אבל מכין אותו מכת מרדות.

[רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"ד ה"ז] ... וכן בשר הגמל והחזיר והארנבת שקביץ מכולם כזית ואכלו לוקה, אבל אם צירף חצי זית מנבלת השור וחצי זית מבשר הגמל אינן מצטרפין וכן כל כיוצא בזה, וכן בהמה טמאה ועוף טמא או דג טמא אין בשר שניהן מצטרף, לפי שהן שני שמות, שהרי כל אחד מהן בלאו בפני עצמו (על כזית) כמו שביארנו, ... [קרבן אהרן ספרא שמיני פרשה ב תחילת פרק ד אות ח]

(ח) (וי' שמ' יא,ח) מבשרם. מלה יתרה היא, דאותרם לא תאכלו היה לו לומר, ופשיטא שהנאכל בהם הוא הבשר, ועוד דכולו (כתוב זה) יתר דהרי התחיל ואמר (וי' שמ' יא,ד) אַךְ אֲתִירָהּ לֹא תֹאכְלוּ קִמְעָלֵי הַגִּזְיָה וּמִמְפָּרְסֵי הַפֶּרֶסָה וּקְחֹשֵׁיב אֱלוֹ, א"כ הרי הם בלא תאכלו כולם (גמל, שפן, ארנבת, חזיר), ולמה הדר ואמר (וי' שמ' יא,ח) מבשרם וגו', לזה אמרו שלא בא (היתרות) לאסור בשרם אלא להתיר מה שאינו בשר בהם והם העצמות (גידים, טלפים), והכי קאמר האי דאמרתי (וי' שמ' יא,ד) אֲתִירָהּ לֹא תֹאכְלוּ, אין כוונתי לומר אלא שמבשרם לא תאכלו, אבל העצמות אינם אסורים באכילה. (ולפי [רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"ג ה"ו] גם חלב בהמה טמאה וביצי עוף טמא) יהיו מוזהרים על מגע נבילות. אחר דעמהם (הכהנים) הוא מדבר, ולהכי אמר לא תגעו.

ת"ל (וי' אמר כא,א) וְאָמַר ה' אֱלֹהֵי מִשְׁחָה אֶמְרָ אֶל־הַכֹּהֲנִים וגו'. והדר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, לומר שאליהם לבד הוא אוהרה זו מלהטמא, לא לכללות ישראל.

[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא דף ל עמוד א]

(וי' שמ' יא,ח) מבשרם לא תאכלו. (לקח טוב) (ממעט מהאסור שבכתוב בדרשו) ולא העצמות ולא הגידים ולא התלפים שלהם.

ובנבלתם לא תגעו. יכול יהו ישראל חייבין מלקות על מגע נבילות משום שנא' ובנבלתם לא תגעו ת"ל (וי' אמר כא,א) וְאָמַר ה' אֱלֹהֵי מִשְׁחָה אֶמְרָ אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּגֵי אֶהְרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לִגְפֹשׁ לֹא־יִטְמָא בְעַמְיָו: ומה אם טומאת המת אין ישראל מוזהרין עליה אלא הכהנים. נבלה לא כל שכן. אלא מה ת"ל (וי' שמ' יא,ח) ובנבלתם לא תגעו ברגל. מכאן אמרו צריך אדם לטהר את עצמו ברגל.

(וי' שמ' יא,ח) מבשרם לא תאכלו - פשטא מונח זקא-קטן, שני לומדים כפשטם. מונח מרמוז לאפשרות של עוד דרשות על זקא-קטן.

(וי' שמ' יא,ח) מבשרם לא תאכלו - פשטא מונח זקא-קטן, שני לומדים כפשטם. נסמנם בפ' [רש"י]

[רש"י חומש] (למדו א) (וי' שמ' יא,ח) מבשרם לא תאכלו - אין לי אלא אלו (גמל ארנבת שפן חזיר המנויים ב- (וי' שמ' יא,ד)), שאר בהמה טמאה שאין לה שום סימן טהרה מנין, אמרת קל וחומר^ר ומה אלו שיש בהן קצת סימני טהרה אסורות וכו': להלן [רע"ב] מסביר כיצד קל וחומר (=קו"ח) מביא ללאו שלוקים עליו.

[ר' עובדיה מברטנורא (עמר נקא)] (על רש"י) (וי' שמ' יא,ח) מבשרם לא תאכלו אין לי אלא אלו שאר בהמות שאין להם שום סימן טהרה מניין וכו' ואעפ"י שאין מזהירין מן הדין (לא לומדים מקל וחומר לרבות איסורים) גלוי מלתא בעלמא הוא דהא מי שאין לו שום סימן טהרה הוא בכלל מי שחסר לו אחת מהם (הגלוי מלתא הוא האוהרה ולא הקו"ח הוא האוהרה. לכן חייב מלקות). ואמנם (וכתוספת ראה) הצורך להכיח מק"ו משום דפרט לך הכתוב אלו הדר' ארנבת שפן גמל חזיר (אז היית אומר שזה מיעוט מפורש ולכן לא חל על אחרים). אי נמי מקרי גלוי מלתא משום שכבר נאסרו מעשה ד- (וי' שמ' יא,א) אֲתָה תֹאכְלוּ דמשמע את שיש לה שני סימנין תאכלו הא את שאין לו שני סימנין לא תאכלו והוי ליה לאו הבא מכלל עשה (וע"י הקו"ח מהארבעה המפורשים בעלי סימן אחד העשה שב- (יא,ג), הופך ללאו שלוקים עליו). מהר"ר:

סיכום: גלוי מלתא ראשון מי שאין לו שום סימן טהרה הוא בכלל מי שחסר לו אחת מהם, וחסרי אחד או שני הסימנים נאסרו מעשה ד- (וי' שמ' יא,א) אֲתָה תֹאכְלוּ, וע"י הקו"ח מהארבעה המפורשים בעלי סימן אחד העשה שב- (יא,ג), הופך ללאו שלוקים עליו).

(למוד ב בפ' [רש"י]) מבשרם - (מהתורה) על בשרם באזהרה, ולא על עצמות וגידין וקנינים וטלפים:

ע"פ [רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"ג ה"ו] גם חלב בהמה טמאה וביצי עוף טמא

ע"פ [רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ד ה"ט] קיבת הנבלה וקיבת הטמאה מותרת [ר' עובדיה מברטנורא (עמר נקא)] אוסר קיבה.

ויש עוד לומדים הפוסטים מעונש ב- [רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ד ה"ז - כ"ב]

ומה שכתב [התורה מ] אמנם שע"ז היה די במה שכללם במ"ש (וי' שמ' יא,ח) מבשרם לא תאכלו. ולמה אמר טמאים הם. שמבחינת המלים הוא יתר ומשמש לדרשות. אבל הכתוב טמאים הם נושאות את תבנית הטעמים מרכא טפחא בתפקיד קבוצת פרטים העשויה להתרחב ומאפשרת למשל את הצירופים של בהמות וחיות טמאות ללא סימן טהרה אחד, לארבע הבהמות וחיות הטמאות בעלות סימן טהרה אחד והן אסורות. וכן ההגבלה הנובעת מטעם מלת "לכם" סלוק שמגבילה בחלות האיסורים.

[רש"י חומש] ובנבלתם לא תגעו - יכול יהו ישראל מוזהרים על מגע נבלה, תלמוד לומר (וי' אמר כא,א) אֶמְרָ אֶל־הַכֹּהֲנִים וגו' כהנים מוזהרין ואין ישראל מוזהרין. קל וחומר מעתה ומה טומאת מת חמורה, לא הזהיר בה אלא כהנים, (הותרה לישראלים) טומאת נבלה קלה לא כל שכן (שהותרה לישראלים). ומה תלמוד לומר לא תגעו, ברגל. זהו שאמרו חייב אדם לטהר עצמו ברגל:

[מדרש הגדול] (וי' שמ' יא,ח) ובנבלתם לא תגעו. יכול יהו ישראל חייבין על מגע נבלות ת"ל (וי' אמר כא,א) וְאָמַר ה' אֱלֹהֵי מִשְׁחָה אֶמְרָ

אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּגֵי אֶהְרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לִגְפֹשׁ לֹא־יִטְמָא בְעַמְיָו: הכהנים לבדם אין מתטמאין למתים, מתטמאין הן ישראל למתים, קל

